

Työeläke

Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti

ELINAIKA- KERROIN

Eläketurvan väsymätön vakauttaja annostelee eläkkeen lopunelämäksi.

Näin eläkettä verotetaan

Tositarina: kuntoutus pelasti urani

Isäntä vai renki?

Ruokalähetit järjestäytyivät PAM:n siipien suojaan. Ovatko he yrittäjiä vai palkansaajia?

Mot

Sisältö

1/2024

PÄÄKIRJOITUS

Tuovi Rautjoki:
Taistelu väärää tietoa vastaan **3**

NIMITYKSET

Uuden kolumnistin esittely **6**

KOLUMNI

Pekka Seppänen **7**

TAPASIMME

PAM:n Annika Rönni-Sällisen **8**

TUTKITTUA

Miten verotetaan
eläke ja palkka? **12**

ELINAIAKERROIN

Näin eläke riittää
loppuelämäksi **14**

VISUALISOINTI

Elinaiaakerroin **16**

PAINAVA SANA

Kun kroppa romahti
eläkeyhtiö tuli hätiin **18**

PUHEENAIHE

Kuntoutuksessa riittää
aina parannettavaa **21**

MAAILMALTA

Miten indeksit
määräytyvät muualla? **25**

OHJENUORA

Kenellä on oikeus
työeläkekuntoutukseen? **26**

KIRJAT

Elon Taina Erkkilä
esittelee kirjavinkkinsä **27**

VASTAPAINO

Yhden miehen
dokumenttiprojekti **28**

Keskustelu jatkuu
Wolt-ruokalähettilien
työsuhdeturvasta.

KIRJA-ARVIO

Teemu Muhoson arvio
Eläketietokirjasta **30**

ENGLISH SUMMARY

Kooste englanniksi **31**

ELÄKEFAKTA

Eläketurvakeskuksen
uusimpia julkaisuja **32**

MILKALAINEN

28

Kari Lindstedt kameroineen on tuttu näky Helsingin Hermannissa. Hän dokumentoi kotikaupunginosaansa.

MILKALAINEN

8

PAM:n Annika Rönni-Sällinen valvoo Wolt-lähettilien etua ja vaatii alustatalouden rengeille parempia työehtoja.

7

Riippumaton talouden tarkkailija Pekka Seppänen aloittaa lehtemme kolumnistina.

KAROLIINA PATOROS

Taistelu väärää tietoa vastaan

ELÄKETURVAN tutkimustoiminta on arvioitu. Tulokset ovat ilahduttavan hyviä: tutkimusta tehdään strategiasta käsin, laadukkaasti ja kansainvälisesti. Kehitystoiveitakin tuli: lisää yhteistyötä, tutkimusviestintää ja tutkimussisältöjen kehittämistä. Viestinnän tekijänä huomio kiinnittyi tietysti tutkimusviestintään.

Tärkein tehtävä tutkimusviestinnässä on tarjota ajankohtaista ja luotettavaa tietoa. Viimeistään korona opetti meille, miten tärkeää tutkimustieto ja sen ymmärrettävä tulkinta on. Pelkkä raportointi ei riitä, vaan tieto pitää tulkita, paketoita ja jaella oikeaan aikaan oikeille yleisöille. Vielä parempi olisi, jos yleisöjen kanssa pääsisi myös vuorovaikutukseen: kuuntelemaan, keskustelemaan ja sovittamaan tietoa osaksi käytäntöjä. Erityisen tärkeää vuorovaikutus ja oikea-aikaisuus on päätöksenteossa, jossa usein rajatussa aikaikkunassa käsitellään laajoja ja monimutkaisia ilmiöitä.

Tutkijat, tutkimusyhteisöt ja tutkimusviestijät eivät ole yksin tiedonvälittäjän roolissaan. Tutkittuun tietoon, asiantuntijatietoon, kokemustietoon tai mihin tahansa parempaan mielipiteeseen voi vedota nykyään kuka vain erilaisilla julkisilla alustoilla. Kaikki voivat tuottaa tietoa, tarkoituksella tai tahattomasti. Tässä hälyssä tutkimuseettisiin periaatteisiin sitoutuneen tehtävä on sitkeästi taistella väärää tietoa vastaan.

Työeläkkeet ja työeläkejärjestelmä ovat viestijälle kiitollinen aihe, sillä niillä on suuri yhteiskunnallinen merkitys, ja eläkeasiat kiinnostavat myös monia kansalaisia. Toisaalta eläkejärjestelmä on pintansa alla vaikeaselkoinen ja poliittinen kokonaisuus, eläkkeet linkittyvät suoraan kasvavan kansanosan toimeentuloon ja nuorten tulevaisuuden näkymiin. Mielenkiintoa on paljon eivätkä kaikki perustu oikeaan tietoon. Aina oikea tieto ole edes löydettyissä, on vain erilaisia näkökulmia katsojasta riippuen.

TYÖELÄKETURVAN TUTKIMUSVIESTINNÄN vaikeuskertoimia siis riittää, mutta mahdollisuuksiakin on paljon. Tutkija ja viestijä ovat taistelupari, joka voi parhaillaan tuottaa rohkeaa, yllättävää, kiinnostavaa ja ennen kaikkea ymmärrettävää viestintää. Tutkijan tehtävä viestijänä on tulkita tutkimuksen tuloksia ja tarkastella ilmiöitä laajasti ja ennakkoluulottomasti. Viestijän työ on kannustavaa, ihmetellä ja kyseillä, hioa viestiä, miettiä kohderyhmiä ja lopuksi paketoita tieto jakelua varten.

Vuorovaikutusareenoilla tutkija on työnsä äänitorvi, kun taas viestijä on valmentaja ja kohtaamisten rakentaja. Tärkeitä taitoja ovat maltti kuunnella sekä konfliktien ja erilaisten tunteiden ennakointi ja hallinta.

Tutkittu tieto on yhteiskunnan kantava voima, joka ansaitsee tulla nähdyksi ja kuulluksi. Tutkimusviestintä on taistelua, jota kannattaa jatkaa. /

”Tutkija on työnsä äänitorvi, viestijä on valmentaja.”

Työeläke-lehti on työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus (ETK), Etk.fi

VERKKOLEHTI
Työeläkelehti.fi

TILAA UUTISKIRJE
www.etk.fi/uutiskirje/

PÄÄTOIMITTAJA
Tuovi Rautjoki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Anne Iivonen

TUOTTAJA
Antti Karkiainen

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

TOIMITUSNEUVOSTO
Suvi Dufva (Varma)
Minna Hakkarainen (Ilmarinen)
Jorma Kinnunen (Mela)
Tapio Koivu (Veritas)
Marina Paulaharju
(Merimieseläkekassa)
Suvi Ritola (ETK)
Satu Sandell (Elo)
Taru Teikari (Keava)
Carita Wuorenjuuri (ETK)

LEHTEÄ TEKIVÄT MYÖS
Milka Alanen, Taina Erkkilä,
Katri Isotalo, Hanna Latvala,
Katja Martelius, Olli-Pekka Orpo,
Elina Päivinen, Matti Remes,
Suvi Ritola, Katri Saareinen ja
Heikki Tikanmäki.

TILAUKSET JA
OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Markku Laitinen
Aste Helsinki Oy

PAINO
Punamusta Oy
paperi Berga Classic PrePrint
100 g/m²

ISSN 0564-5808 (painettu)
Helsinki 2024, 60. vuosikerta
ISSN 1799-5221 (verkkojulkaisu)

Ilmestyy neljästi vuonna 2024,
seuraavan kerran kesäkuussa:

nro	aineistot	lehti ilmestyy
1	9.2.	11.3.
2	3.5.	3.6.
3	30.8	30.9.
4	1.11.	2.12.

Kannen kuva:
Milka Alanen

Kuusikymppinen ei noin vain riennä eläkkeelle

Viime vuonna työeläkkeelle siirryttiin keskimäärin 62,8-vuotiaana. Kuusikymppisiä työkyvyttömyyseläkettä hakeneita on aiempaa enemmän.

Työtä tekevän aktiiviväestön työurat ovat pidentyneet. Varsinkin eläkkeellesiirtymisikä on noussut vauhdilla. Työeläkkeelle siirryttiin viime vuonna keskimäärin 62,8-vuotiaana. Nousua oli edellisvuodesta reilu puoli vuotta.

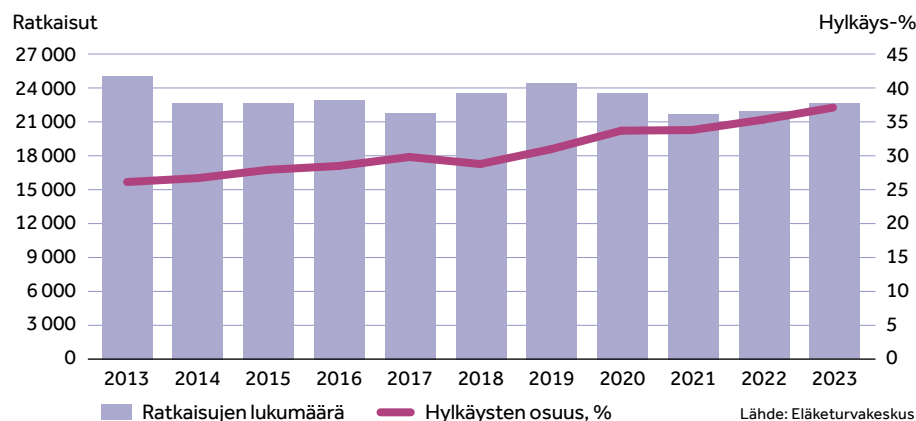
Suomalaiset pysyvät selvästi aiempaa pidempään työssä, ja tämä on seurausta eläkeikärajan nostamisesta.

Vanhuuseläkkeelle siirtyi viime vuonna noin 40 000 henkilöä, mikä on neljänneksen vähemmän kuin edellisvuonna.

Kaikki eivät kuitenkaan jaksu työuralla samaan tahtiin. Työeläkelaitokset tekivät viime vuonna yli 22 000 työkyvyttömyyseläkeratkaisua ja niissä noin 7 400:ssa kyse oli kuusikymppisen henkilön työkyvyttömyydestä. Eläkeikää lähestyvien ikäryhmässä hakemusratkaisuja tehtiin kahdeksan prosenttia aiempaa enemmän.

Yleisesti ottaen työkyvyttömyystapausten määrä on pysynyt melko tasaisena viime vuosina. Mutta hylkäysten osuus on noussut reippaasti.

Työkyvyttömyyseläkehakemusten ratkaisumäärät ja hylkäysten osuus

Työkyvyttömyyseläkehakemuksista hylättiin viime vuonna 37 prosenttia. Vielä kymmenen vuotta sitten hylätyksi tuli keskimäärin joka neljäs hakemus.

Kuusikymppisten työkyvyttömyyseläkehakemuksia hylätään vähemmän, noin 15 prosenttia, eli työuran loppupäässä työkykyongelmia ilmenee useammin.

Työkyvyttömyysratkaisujen määrä on kasvanut huomattavasti vuodesta 2017, kun vanhuuseläkeikä alkoi nousta eläkeuudistuksen myötä.

Kun eläkeikä nousee, lisääntyvät myös kuusikymppisten työkyvyttömyyseläkehakemukset, tilastosuunnittelija **Joonas Hautamäki** Eläketurvakeskuksesta arvioi.

Moni yrittäjä on kohentanut työeläketurvaansa tuntuvasti

Yrittäjien YEL-työtulojen tarkistuksilla on työtulokäyrät saatu kääntymään paremmalle tolalle. Moni yrittäjä on kohentanut työeläketurvaansa ja maksaa selvästi aikaisempaa suurempaa työeläkevakuutusmaksua.

Työtulojen mediaanikorotus oli 4 000 euroa vuodessa. Se vastaa laissa säädettyä siirtymäajan maksimikorotusta. Kolmella neljästä työtulo nousi tarkistuksen jälkeen ja neljäsosalla se pysyi ennallaan, Eläketurvakeskuksen (ETK) kehityspäällikkö **Eeva Poutiainen** kertoo.

Viime vuonna työeläkelaitokset ryhtyivät tarkistuksiin niiden yrittäjien osalta, joiden työtulo oli alle 15 000 euroa vuodessa. ETK:n rekisteritietojen mukaan työeläkelaitokset hakivat työtulotarkistuksen yhteydessä noin 73 000 yrittäjälle uuden työtulosuosituksen.

MIKÄ ON YEL-TYÖTULO?

Yrittäjän YEL-vakuutuksen työtulo on yrittäjän työpanoksen arvo rahassa mitattuna. Työtulon tulisi vastata palkkaa, joka maksettaisiin samaa työtä tekemään palkatulle, jolla on sama ammattitaito kuin yrittäjällä.

Yrittäjälle YEL-vakuutus antaa turvaa myös työuran aikana. Eläkkeen lisäksi työtulo vaikuttaa sairausvakuutuksen päivärahaan, työtapaturvavakuutuksen lisäkorvauksiin sekä työttömyysturvan ja vanhempainpäivärahan määrään.

Tarkistuksia jatketaan tänä vuonna ja työeläkelaitokset tarkistavat niiden yrittäjien työtulot, joilla työtulo on alle 25 000 euroa. Työ jatkuu, ja jäljellä olevien yrittä-

jen työtulot tarkistetaan ensi vuonna.

Kahdella ensimmäisellä tarkistuskerralla voi nostaa yrittäjän vuosityötuloa korkeintaan neljä tuhatta euroa kerrallaan. Tällöin kuukausivakuutusmaksu voi nousta korkeintaan noin 85 eurolla kullakin tarkistuksella. Maksimikorotuksesta voidaan yrittäjän suostumuksella poiketa ylöspäin niin kuin moni on nyt tehnytkin.

Viime vuonna voimaan tulleen lainmuutoksen mukaisesti työeläkelaitos tarkistaa yrittäjän YEL-työtulot kolmen vuoden välein. Tarkistus suoritetaan, ellei yrittäjän työtuloa ole tarkistettu muulla perusteella viimeisen kolmen kalenterivuoden aikana.

Ennakkotietoa YEL-vakuutusten työtuloista vuonna 2023. Tekijät: Eeva Poutiainen ja Miriam Hägele, ETK 2024.

Eläkekomitea palaa uusin jaksoin

Palkittu eläkepodcast palaa entistä ajan kohtaisempana ja raikkaampana.

Ohjelman neljännellä tuotantokaudella panostetaan erityisesti hyvään keskusteluun. Huolellisilla vieras- ja näkökulma- valinnoilla pyritään takaamaan viihdyttävä syväsyke eläkepoliittisten aiheiden titeen.

Kevään aikana keskustellaan muun muassa tulevasta eläkeuudistuksesta. Li-

säksi aiheina on nuorten työelämätoiveet ja työurat sekä maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen ja työelämään.

Kauden aikana selviää myös, miten suomalaisten paikallaan junaava palkkakehitys vaikuttaa tulevaisuudessa maksettaviin eläkkeisiin.

Ohjelman juontaa edelliseltä kaudelta tuttu Helsingin Sanomien toimittaja **Alma Onali** (kuvassa).

PYSY KARTALLA JA KEHITÄ OSAAMISTASI!

Eläketurvakeskus järjestää koulutusta alan asiantuntijoille sekä eläkeasioista kiinnostuneille. Alla poimintoja kevään koulutustarjonnasta.

Perustietoa työeläkeasioiden muutoksenhausta
webinaari 26.3.

Työeläkkeen laskenta-kursseilla opit laskemaan eläke-etuuksia
lähikoulutus 10.–24.4.

EU-eläkkeen määräytymisen tehokoulutuksena
lähikoulutus 14.5.

Juristipäivässä teemana tekoäly, sääntely ja tavat käyttäjä
seminaari 4.6.

Käy tutustumassa koulutustarjontaanme: koulutus.etk.fi

Työeläkeasioiden perusteet, ota kokonaiskuva haltuun
lähikoulutus 23.–30.5.

Asiantuntijana työeläkealalla -valmennus
monimuoto 27.8.–26.11.

Ajankohtaiset lakiasiat ETK LAW -webinaarista

ETK LAW – Lakisääteiset aamukahvit on Eläketurvakeskuksen uusi napakka webinaarisarja.

Keväällä 5.4. alkavassa sarjassa kuulet ajankohtaista tietoa työeläkealaa koskevista lakiasioista. Lisäksi joka jaksossa syvennytään yhteen aiheeseen asiantuntija-haastattelulla.

Ensimmäisen webinaarin vieraana on STM:n sosiaaliturva- ja vakuutusosaston johtaja, **Jaana Rissanen**. Hän kertoo miten Orpon hallitusohjelman lakikirjaukset etenevät, ja mitä on luvassa hallituskaudella.

Ilmoittaudu koulutus.etk.fi-osoitteessa.

Nimitykset

Satu Alvarez,
tradenomi,
on nimetty
Poraston asia-
kaskirjanpita-
jäksi 13.12.2023 alkaen.

**Juhani Koivu-
ranta,** BBA,
on nimetty
Poraston
myyntijohta-
jaksi 22.1. alkaen.

Maarit Selin,
FM, on nimet-
ty Eläketurva-
keskukseen
tietohallinto-
johtajaksi ja johtoryhmän
jäseneksi 1.3. alkaen.

Anna Sjöblom,
OTM, on nimi-
tetty Eläketur-
vakeskukseen
juristiksi 8.1.
alkaen.

Pekka Seppänen Työeläke-lehden kolumnistiksi

TEKSTI: ANNE IIVONEN / KUVA: MILKA ALANEN

Riippumaton talouden tarkkailija Pekka Seppänen on tullut monille tutuksi television ajankohtaisohjelmista ja Ylen ykköskolumneista. Nyt hän aloittaa lehtemme kolumnistina.

Mikä sai sinut ryhtymään kolumnistiksi Työeläke-lehteen?

– Kiinnostus! Työeläkejärjestelmä on suomalaisen oman talouden kannalta niin tärkeä kokonaisuus, että kaikkien muidenkin pitäisi olla siitä kiinnostuneita. Vaan eivät taida olla.

Kerrot olevasi riippumaton tarkkailija. Mistä vinkkelistä tarkastelet yhteiskuntaa?

– Minulla on se etu, että virka tai asema ei estä sanomasta mitä ajattelen. Seuraan ihmisten touhuja kuulemma "huvittuneen hyväntuulisesti". Toivottavasti se on totta. Turhan usein sorrun todistelemaan, että virallinen totuus on aivan puutaheinaa. Olisi kivempaa vain uskoa siihen.

Mistä olet yllättynyt myönteisesti viime aikoina?

– Optimistin elämä on sillä tavoin kurjaa, että liian harvoin yllätty myönteisesti.

Kerro tärkein kokemus tai oivallus, jonka merkitys elämässäsi on vain vahvistunut?

– Taitaa olla vielä kokematta ja oivaltamatta. Ehkä jonakin päivänä opin tarkastelemaan taloutta ja yhteiskuntaa ainoastaan todellisuuden kautta, ilman rahan-

laskennan ja kielikuvien hämäävää ja harhaanjohtavaa vaikutusta.

Mikä tarkoitus työnteolla on elämässäsi ja mikä mukava asia toistuu arjesasi?

– En ole vielä keksinyt mikä työn varsinaisen tarkoituksen on, jos hengissä pysymistä ja hauskanpitoa ei lasketa. Yksi tarkoitus ainakin on torjua työn tekemättömyydestä aiheutuva huono omatunto ja mainehaitta.

– Nukkumaanmeno ja herääminen ovat molemmat pysyvästi mukavia asioita, ehkä jopa vielä mukavampia kuin musiikki, kirjallisuus, urheilu ja saunominen.

Mihin haluat vaikuttaa kolumneillasi?

– Olisi hienoa, jos saisin lukijan ottamaan asioista itse selvää, ajattelemaan itse ja tekemään johtopäätökset itse. Ja olemaan säikähtämättä, jos tekee eri johtopäätöksen kuin muut. Sekä huomaamaan, että muut eivät ehkä ajatelleet ollenkaan.

Mitä arvostat ihmisissä?

– Toisten huomioon ottamista. Se on aika harvinaista. /

Pekka Seppänen

- **Ikä:** 63-vuotias
- **Kotipaikka:** Espoo
- **Ammatti:** yrittäjä, palkansaaja, opiskelija
- **Koulutus:** valtiotieteen kandidaatti
- **Työura:** 1980–2010 tutkija, muusikko, sarjakuvantekijä, tiedottaja, tiedotuspäällikkö, toimittaja, päätoimittaja (Talouselämä), johtaja; 2010–yrittäjä, kirjailija, hallitustyöskentelijä: hallituksen puheenjohtaja Patricia Seppälän säätiossa ja Suomen Sinfoniaorkestereissa, aiemmin mm. Gummerus Kustannuksessa, levy-yhtiö Ondinessa ja Urheilun huipulle ry:ssä.

Torailua on surullista seurata

Säännöllisin väliajoin roihauttaa tulinen keskustelu siitä, kuka ne työeläkkeet oikein maksaa. Sytykkeeeksi riittää se, että mielensä pahoittanut eläkeläinen julistaa, että on itse maksanut oman eläkkeensä omalla kovalla työllään.

Kirjanoppineet äkkäävät tilaisuutensa tulleen. He nostavat etusormensa pystyyn ja alkavat toisella etusormellaan hakata tietokonetta. Tuloksena on yli- tai oikeamielinen selonteko, joka julistaa, että ähäkutti, olet väärässä. Et ole maksanut omaa eläkettäsi. Päinvastoin, nyt työssä olevat sukupolvet maksavat työeläkemuksuillaan sinunkin eläkkeesi.

Sitten loppuun vielä pari lausetta rahastoitujen eläkevarojen vähäisestä osuudesta eläkkeenmaksussa, ja väärässä olijoiden väärässä oleminen on todistettu. Tällaista torailua on surullista seurata.

Ilokseni voin kertoa, että nuo sormeaan heristelevät asiantuntijat ovat hekin omalla tavallaan väärässä.

He näkevät rahassa korvamerkin: työntekijältä napataan työeläkemuksu, joka kilahtaa eläkeläisen kukkaraan. He eivät näe yhtä kirkkaasti sitä, että vuositainen palkkasumma ja siitä lohkaistut eläkemuksut eivät synny tyhjistä. Työpaikat ja talouskasvu rakentuvat aiempien polvien aherrukselle.

Heristelijöiden korvamerkkilogiikalla voisi yhtä hyvin todistella, että suuri osa palkansaaajista ei ole ansainnut omia palkkojaan. Esimerkiksi tuotekehittäjien ja tutkijoiden työ muuttuu rahaksi vasta vuosien kuluttua, jos silloinkaan. Sama koskee vaikkapa opettajia. Tutkijat ja opettajat elävät tulevien sukupolvien kustannuksella!

Jos maltaisi ajatella työeläkemuksuja vakuutusena, koko kinastelun voisi unohtaa. Työeläkemuksut ovat vakuutus sen varalta, että henki pihisee vielä työuran jälkeen. Vakuutuskorvauksia saava ei muissakaan vakuutuksissa maksa korvauksia itse.

Edellä käsitellyn problematiikan voisi tieteellisimmillään muotoilla seuraavasti: jos vie tänään nyttikesteihin pullia, mutta syö ensi viikon kesteissä jonkun toisen leipomia pullia, niin onko sillä mitään väliä, ja kannattaako kenenkään pillastua?

Työeläkejärjestelmässä kaikki työtä tekevät ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa, ihan niin kuin he ovat yhteiskunnassa muutenkin. Se mielensä pahoittanut eläkeläinen on ihan itse omalla kovalla työllään maksanut toisten eläkkeitä. Ehkä häntä voisi kiittää sen sijaan että ryhtyy häntä opettamaan? /

Pekka Seppänen

Kirjoittaja on riippumaton talouden tarkkailija.

”Tutkijat ja opettajat elävät tulevien sukupolvien kustannuksella!”

Alusta- talouden rengit

"Aina on joku, joka hyötyy siitä, että toinen tekee halvemmalla duunia", sanoo PAM:n puheenjohtaja Annika Rönni-Sällinen. Alustatalous kasvaa räjähdysmäisesti, ovatko sen rengit yrittäjiä vai työntekijöitä?

Tavallisesti työskentelen 10–12 tuntia joka päivä, maanantaista sunnuntaihin, sanoo Nigeriasta kotoisin oleva Woltin ruokalähtettä, **Felix Okany**.

Aikaisemmin Okany oli töissä Sodexolla kokkina, mutta nyt hän on päätoiminen lähetti.

Työstä ei jää paljoa käteen. Viime aikoina Okany ei ole pystynyt hankkimaan perheelle elantoa lainkaan, koska auto on rikki. Se ja muut tulonhankkimiskulut ovat yrittäjän vas-

tuulla, samoin vakuutukset, kuten eläketurva. Työsuhteen etuja, kuten irtisanomissuojaa, palkallisia lomia tai työterveyshuoltoa, ei ole.

Lähtettien vaikea tilanne kärjistyi entisestään viime keväänä. Wolt ilmoitti uudesta palkkiomallista, joka lähtettien mukaan pienensi heidän tulojaan merkittävästi.

– Pettymys oli kova, lähetit lakkoilivat ympäri Suomea. Lähetit olivat meihin yhteydessä ja perustivat ammattiosaston, kertoo Palvelualojen ammattiliitto PAM:n puheenjohtaja, **Annika Rönni-Sällinen**.

Felix Okany liittyi PAM Couriers Finlandiin heti, kun se perustettiin. Hän ja PAM:n puheenjohtaja Annika Rönni-Sällinen tapasivat Hakaniemessä.

EU:ssa työskentelee 28 miljoonaa alustatalouden itsensä työllistäjää.

Uniossa on voimaa

Pam Couriers Finland on valtakunnallinen ammattiosasto, joka kokoaa ruokalähetit yhteen ja pyrkii parantamaan heidän asemaansa PAMin hartiavoimin.

Parhaillaan PAM ja ammattiosasto neuvottelevat Woltin kanssa työn teettämisen ehdoista.

– Tavoitteena on säälinen toimeentulo ja turvallisempi työelämä. Kollektiivisopimustahan tässä haetaan, Rönni-Sällinen sanoo.

Toiveena läheteillä on myös toimeentulon ennustettavuus. Se, että sopimuksia ei muutettaisi kuulematta toista osapuolta.

Rönni-Sällisen mukaan parasta olisi, jos lähetit olisivat työsuhteessa ja saisivat siihen kuuluvat edut.

– Se on henkilökohtainen mielipiteeni, mutta PAM ajaa lähettien haluamia asioita, ja osa läheteistä haluaa olla yrittäjiä.

Mitä yrittäjän vapaus tarkoittaa heille?

– Se liittyy työaikoihin, etenkin siihen, että voi tehdä työtä silloin kun itse haluaa. Luulen, että moni ei ajattele työntekijä- ja

yrittäjästatuksen eroa oikeuksien ja velvollisuuksien kokonaisuuden kautta.

Rönni-Sällinen ei pidä mahdottomana, että lähetin työtä voisi tehdä sekä yrittäjänä että työsuhteessa. Foodorallah on työsuhteessa toimivia lähettejiä, myös Wolt on palkannut muutaman lähetin osana pilottihankettaan.

– Mutta me emme ole se taho, joka tästä päättää. Työsuhteen tunnusmerkit joko täytyvät tai eivät. Me olemme vieneet yhden lähetin osalta asian käräjäoikeuteen jo melkein kaksi vuotta sitten, valitettavasti asia ei ole siellä edennyt lainkaan.

Alustatalous paisuu

Suomessa alustatalouskeskustelu pyörii pitkälti ruokalähetien ympärillä.

Euroopan mittakaavassa kyse on valtavaa ilmiöstä, alustatyön murroksesta, jonka epäselviin työehtoihin pitäisi saada selkeyttä.

Euroopan neuvoston mukaan EU:ssa työskentelee jo 28 miljoonaa Felix Okanyin kaltaista alustatalouden renkiä (2022).

Annika Rönni-Sällinen

- Ikä: 47-vuotias
- Työ: Palvelualojen ammattiliiton puheenjohtaja
- Koulutus: oikeustieteen maisteri
- Onnellisuuden lähteet: perhe, luonnossa liikkuminen, ystävät
- Elämän motto: Asioiden on taipumus järjestyä.

Trendi on vahvasti nousujohtainen: määrän arvioidaan kasvavan 43 miljoonaa vuonna 2025.

Se, ovatko nämä ihmiset työntekijöitä vai yrittäjiä, on iso poliittinen kysymys, josta on väännetty EU:n laajuista lainsäädäntöä jo pitkään.

Ilmiöön liittyy paljon intohimoja ja intressejä, jotka vaikeuttavat sovun syntymistä.

”Alustatalouden yritykset lobbaavat tosi kovaa Brysselissä.”

– Monet alustatalouden yritykset lobbaavat tosi kovaa Brysselissä. Niillä on valtavat resurssit, huomauttaa Rönni-Sällinen.

EU-sopu kaatui jo toistamiseen

Helmikuussa EU-parlamentin ja komission neuvottelijat saavuttivat jo toistamiseen sovun alustatalouden säännöistä. Myös se hylättiin EU-maiden äänestyksessä.

Ensimmäisen neuvottelutuloksen mukaan alustatalouden itsensä työllistäjät tulkittiin lähtökohtaisesti työntekijöiksi. Toisen, laimennetun esityksen mukaan jokainen maa olisi saanut itse päättää työsuhteolettaman kriteerit.

Uusi kompromissiesitys on vielä teoriasa mahdollinen, mutta aika käy vähiin, koska europarlamenttivaalit lähestyvät.

Vaikeuttaa siltä, että lähettien työoikeudellinen asema jatkuu epämääräisenä vielä pitkään.

– Wolt on kannattanut selkeitä sääntöjä neuvotteluiden alusta lähtien, ja toivomme näiden selkiytyvän neuvotteluiden jatkussa. Meille tärkeintä on, että lähettikumppaneillamme on edelleen haluamansa joustavuus ja vapaus sekä ansaitsemansa oikeudenmukainen palkkio ja turvaverkot, kertoo Woltin maajohtaja Joel Järvinen.

PAMin näkökulmasta neuvottelutuloksen kaatuminen on pettymys. Olisi varmas-

ti kaikkien etu, jos työntekijän ja yrittäjän välinen rajanveto selkiytyisi.

– Toivon edelleen, että sopu EU-tasolla löytyisi. Asia on koko työmarkkinoiden kannalta merkittävä, eikä sitä pitäisi jättää vain kansalliseen päätöksentekoon. Eri EU-direktiivienkin tuoma vähimmäissuoja työntekijöille pitäisi taata samalla tavoin kaikissa jäsenvaltioissa, sanoo Rönni-Sällinen.

Usean kerroksen työmarkkinat

Työ ei muutoinkaan ole loppumassa PAMin edunvalvonnassa. Ammattiyhdistysliikkeen taistelu Orpon hallituksen työelämäuudistuksia vastaan kiihtyy ja saa yhä kovempia kierroksia.

Rönni-Sällisen mukaan työntekijöiden asema on heikentynyt monilla aloilla jo pidemmän aikaa. Epäselvää lainsäädäntöä venyttämällä tai kiertämällä maahan on muodostunut usean kerroksen työmarkkinat, jossa heikossa työmarkkina-asemassa olevia hyväksikäytetään.

Huolestuttavaa kehityksessä on se, että siltä suljetaan silmät, koska hyötyjiä ovat yritysten lisäksi myös halpojen palvelujen käyttäjät.

– Aina on joku, joka hyötyy siitä, että toinen tekee halvemmalla duunia. /

Yrittäjä vai työntekijä?

Lähettien työoikeudellisen aseman määrittely on käytännössä osoittautunut vaikeaksi. Työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan va- kuutetaan työsuhteessa tehtyä työtä.

Työsuhde määritellään työsopimuslais- ta. Työsuhteelle on tunnusomaista, että työnantaja päättää, mitä työtä tehdään, milloin, missä ja miten työtä tehdään. Työnantajalla on oikeus johtaa ja valvoa työn tekemistä. Työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa työstä.

Yrittäjän eläkelain (YEL) mukaan yrittäjä on henkilö, joka tekee ansiotyötä muutoin kuin työ- tai virkasuhteessa.

Yrittäjä tekee työtä niin sanotusti omaan lukuunsa ja saa itselleen liiketaloudellisen hyödyn toiminnastaan. Yrittäjä päättää lähtökohtaisesti itse, mitä töitä tekee ja hinnoittelee itsenäisesti työnsä. Yrittäjä hankkii yleensä itse asiakkaansa ja sopii heidän kanssaan työstä ja korvauksesta. Yrittäjällä on usein asiakkaaseensa nähden taloudellista vastuuta virheellisesti toteutetuista toimeksiannoista. Yrittäjän toimintaan liittyy yleensä yrittäjän riskiä.

Taistelu Orpon hallituksen työelämäuudistuksia vastaan kiihtyy ja saa yhä kovempia kierroksia.

Wolt: ”Uuteen palkkiomalliin tottuminen vie aikaa”

Wolt uudisti palkkiomallinsa viime vuonna. Palkkioissa huomioidaan esimerkiksi lähetin etäisyys noutopaikkaan, toimitusmatkan pituus ja toimituksen koko.

Uudistetun mallin tavoitteena on ollut se, että eri toimeksiannoista tarjotut palkkiot olisivat keskenään tasapuolisempia. Toisin kuin ennen, kuljetuksesta maksettava palkkio näytetään etukäteen.

”Ymmärrämme, että uuteen palkkiomalliin tottuminen vie aikaa. Olemme kuitenkin saaneet uudistuksesta myös paljon positiivista palautetta. Palkkiomallin uudistuksen tavoite ei ollut pienentää lähetin palkkioita, vaan tehdä eri toimeksiannoista tarjotuista palkkioista keskenään verraten aiempaa tasapuolisempia”, kertoo Woltin maajohtaja Joel Järvinen.

Tuloja voi kasvattaa tekemällä töitä pidempään

Näin verotetaan eläke ja palkka

Kun palkansaaja jatkaa töissä normaalisti ja ottaa lisäksi osittaisen vanhuuseläkkeen, kasvavat kokonaistulot ja siten veroprosenttikin. Eläkkeellä oleva puolestaan voi kasvattaa tulojaan tekemällä töitä, jolloin vastaavasti lisätulo kiristää verotusta.

Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen voi kuulua työeläkettä, kansaneläkettä ja takuueläkettä. Kaksi kolmasosaa eläkkeensaajista saa pelkkää työeläkettä, viisi prosenttia pelkkää Kelan eläkettä, ja alle kolmannes molempia.

Lisäksi voi saada eläkkeensaajan asumistukea, jota saa reilu kymmenesosa eläkkeensaajista. Eläkettä verotetaan ansiotulona, mutta asumistuesta ei makseta veroa.

Kansaneläke on sitä pienempi, mitä suuremmat ovat työeläketulot. Takuueläke turvaa kaikille 976 euron vähimmäiseläkkeen. Eläkkeestä aletaan maksaa veroa, kun se ylittää noin 1 100 euroa kuukaudessa (kuvio 1).

Verotuksessa on eroja

Eläkettä ja palkkaa verotetaan ansiotulona, mutta erilaisten verovähennysten ja maksujen takia nettotulo muodostuu eri tavalla.

Eläketulovähennys alentaa eläkkeensaajan verotusta. Palkansaaja saa puolestaan ansiotulovähennyksen ja työtulovähennyksen. Palkasta maksetaan myös työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua, jotka voi vähentää verotuksessa.

Palkansaajalla verot ja maksut kevenevät jonkin verran iän myötä. Työtulovähennyksen korotuksella kannustetaan 65 vuotta täyttäneiden työntekoa. Työttömyysvakuutusmaksua ei makseta 65 vuoden iän eikä työeläkemaksua 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Noin 1 500 euron tuloista alkaen eläkkeensaajan verot ja maksut ovat suurin piirtein samalla tasolla kuin alle 65-vuotiaalla palkansaajalla.

Työskentely eläkkeellä

Vanhuuseläkkeellä tai osittaisella vanhuuseläkkeellä voi työskennellä vapaasti. Palkkatulot voivat kuitenkin vaikuttaa eläkkeensaajan asumistukeen ja verotukseen. Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi tehdä töitä ansiorajojen puitteissa.

Eläkkeensaajan palkkatuloa verotetaan kuten palkkatuloa yleensäkin. Progressiivinen verotus kiristyy sitä mukaa kun kokonaistulot kasvavat. Palkkatulo voi nostaa eläkkeensaajan valtion tuloveroasteikossa korkeammalle portaalle, ja vähennykset pienenevät tulojen yhteismäärän lisään-

työssä. Palkkatulot pienentävät myös eläketulovähennystä.

Vaikutus veroprosenttiin riippuu tulotasta ja siitä, kuinka suuri osuus tuloista on eläkettä ja kuinka suuri osuus palkkaa.

Yleensä palkan ja eläkkeen yhdistelmän verotus on kevyempää kuin jos samansuuruisen kokonaistulo olisi vain palkkaa tai vain eläkettä.

Taulukon 1 esimerkissä 2 000 euron eläkkeestä veroprosentti on 16,8. Jos eläkkeen lisäksi saa palkkaa vuoden aikana 18 000 euroa, nousevat verot kokonaistulosta 21,0 prosenttiin. Lisätulosta 26,7 prosenttia menee kasvaviin veroihin ja maksuihin.

Osittaista eläkettä palkan päälle

Palkan ja eläkkeen yhdistäminen on yleensä edullista, mutta marginaalivero palkan

lisäksi tulevasta eläkkeestä voi yllättää. Myös palkan verotus kiristyy, kun kokonaistulot kasvavat.

Viime vuosina entistä useampi on ottanut maksuun osittaisen vanhuuseläkkeen, vaikka ehkä jatkaa töissä kuten ennenkin. Tämä on mahdollista, koska osittaiseen vanhuuseläkkeeseen ei liity mitään edellytyksiä työntöelle tai sen vähentämiselle.

Esimerkkitapauksessa (taulukko 2) 4 000 euron palkasta veroprosentti on 29,5. Jos tähän ottaa päälle 765 euron osittaisen vanhuuseläkkeen, maksetaan kokonaistulosta veroa 31,5 prosenttia. Eläkkeenä saadusta tulon lisäyksestä voidaan laskea menevän kasvaviin veroihin 42 prosenttia. Vastaava osuus on 574 euron eläkkeestä 3 000 euron palkkatasolla 27,8 prosenttia ja 1 148 euron eläkkeestä 6 000 euron palkkatasolla 45,5 prosenttia.

Verotus ei kuitenkaan erityisesti rankaise eläketulosta, vaan ennemminkin päin vastoin. Jos vastaava lisätulo olisi palkkaa, nousisi 4 765 euron palkasta veroprosentti 32,5:een ja marginaalivero palkan lisäyksestä olisi 48 prosenttia.

Nettoeläkkeet nousussa

Indeksitarkistukset korottivat maksussa olevia työeläkkeitä 5,7 prosenttia ja Kelan maksamia eläkkeitä 5,9 prosenttia vuoden alussa. Indeksit korjaavat eläkkeitä viiveellä, joten vuonna 2023 jatkunut hintojen nousu toi korkeat korotukset vielä vuonna 2024. Eläkkeensaajan asumistuksen tarkistuksia ei tehty, koska niiden tarkistukset vuosille 2024–2027 on jäädytetty.

Myös nettona eläkkeet nousivat viime vuodesta 5–6 prosenttia. Verotus ei siten juurikaan leikannut bruttoeläkkeiden korotuksia, ja keskieläkkeen tasolla käteen jäävä tulo kasvoi hieman indeksikorotusta enemmänkin. Veroprosenttiin vaikuttaa myös kunnan veroprosentin muutos.

Tänä vuonna hintakehityksen odotetaan hidastuvan. Eläketurvakeskuksen suhdanneennuste arvioi inflaatioksi 1,8 prosenttia, jolloin eläkkeiden nousu olisi 3–4 prosenttia hintojen nousua enemmän. Tarkemmin ostovoiman kehityksestä tiedetään, kun nähdään miten hinnat lopulta muuttuvat. [/](#)

Suvi Ritola ja Samuli Tuominen: Kokonaiseläke 2024: Katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen. Eläketurvakeskuksen raportteja 01/2024.

Taulukko 1. Eläkkeensaajan palkkatulon verot ja maksut

Eläke €/vuosi	Palkka €/vuosi	Kokonaistulot €/vuosi	Verot ja maksut palkasta %	Vero- ja maksu-%	Vero-%, jos kokonaistulot koostuisivat vain	
					eläkkeestä	palkasta
12 000	0	12 000	0,0	0,0	0,0	7,9
12 000	6 000	18 000	11,3	3,8	10,0	9,4
12 000	18 000	30 000	21,4	12,8	20,5	19,3
24 000	0	24 000	0,0	16,8	16,8	14,9
24 000	6 000	30 000	18,8	17,2	20,5	19,3
24 000	18 000	42 000	26,7	21,0	26,4	25,8
36 000	0	36 000	0,0	23,2	23,2	22,5
36 000	6 000	42 000	33,7	24,7	26,4	25,8
36 000	18 000	54 000	35,2	27,2	31,5	30,6

Taulukko 2. Palkka ja osittainen varhennettu vanhuuseläke (ove)

Ove:n alkamiseen mennessä ansaittu eläke	Ove	Palkka oven aikana	Bruttotulot yhteensä	Nettotulot	Vero-%	Vero-% palkasta ilman ovea
1 500	574	0	574	574	0,0	0,0
	574	1500	2 074	1870	9,8	10,9
	574	3 000	3 574	2 705	24,3	23,6
2 000	765	0	765	765	0,0	0,0
	765	2 000	2 765	2 292	17,1	16,0
	765	4 000	4 765	3 264	31,5	29,5
3 000	1 148	0	1 148	1 141	0,6	0,0
	1 148	3 000	4 148	3 000	27,7	23,6
	1 148	6 000	7 148	4 441	37,9	36,4

Esimerkki on laskettu 1963 syntyneelle henkilölle, joka ottaa osittaisen vanhuuseläkkeen (ove) 61-vuotiaana. 50 prosentin ovea pienentää 19,2 prosentin varhennusvähennys sekä elinaikakerroin. Kuukausitulot ovat vuositulo/12. Henkilö maksaa korkeampaa työeläkevakuutusmaksua (8,65 %). Laskelmassa on otettu huomioon kunnallisvero (7,46 %) ja viran puolesta tehtävät vähennykset. Kirkollisveroa ei ole otettu huomioon.

Onko verotus kireää, kun saa sekä eläkettä että palkkaa?

Eläkkeelle ja palkalle lasketaan kummallekin oma verokortti. Jos eläkkeen lisäksi alkaa saada palkkaa, kasvavat verot otetaan huomioon palkan verokortilla. Jos samalla ei lasketa eläkkeelle uutta verokorttia, käytännössä palkan ennakonpidätysprosentti on suurempi kuin eläkkeen. Työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu tulevat ennakonpidätysprosentin lisäksi.

Vastaavasti jos ennallaan pysyvän palkan lisäksi ottaa osittaisen vanhuuseläkkeen, kohdistuu verojen nousu vain eläkkeen ennakonpidättykseen. Eläkkeen verotus näyttää kireältä, jos palkan ennakonpidätysprosenttia ei muuteta samalla. Etenkin jos palkka muuttuu osittaisen vanhuuseläkkeen alkaessa, kannattaa molemmat ennakonpidätysprosentit tarkistaa.

Marginaalivero lisätulosta on toki korkea, koska verotus kiristyy kokonaistulojen kasvaessa. Eläkkeen ja palkan yhdistelmän verotus on kuitenkin kevyempää kuin jos vastaava tulo olisi pelkkää palkkaa tai pelkkää eläkettä.

SUVI RITOLA

Eläkettä riittää loppuelämäksi

Moni haaveilee eläkepäivistä ja miettii, riittääkö eläkepotti koko loppuelämäksi. Asia on hoidettu elinaikakerroimella.

Sekä yksilön että eläkejärjestelmän kannalta sillä on merkitystä, mitä kukin työurallaan tienaa – ja kuinka pitkään täällä eletään.

Eläkejärjestelmissä yhdessä kannettavia riskejä on ollut tapana kohdentaa isommalle joukolle. Tähän on olemassa useita keinoja ja mekanismeja. Osaa niistä voi kutsua automaattisiksi vakauttajiksi.

Lähemmässä tarkastelussa tässä on Suomen työeläkejärjestelmän keskeinen vakautusväline, elinaikakerroin. Vakautusjärjestelmiä on muissakin maissa otettu käyttöön. Ruotsi lähimpänä ja tutuimpana, ja länsinaapurista joustavan eläkeiän malli meillekin rantautui ja mekanismi nikkaroitettiin meille sopivaksi.

Suomessa vakuutusmaksuilla kerättyä rahoituksellista kestävyttä ja eläkemenojen tasapainoa on rakenneltu siten, että odotettavissa oleva eläke sekä eläkeikä joustavat eliniän pidentymisen mukaan.

Tällöin yksilön työhön käyttämä aktiiviaika ja eläkeiän saavuttamisen jälkeinen eläke-aika on mitoitettu toisistaan riippuvaisiksi. Terminä elinaikakerroin on nimetty myönteiseksi, aivan kuin kerroin antaisi lisää. Kertolaskusta kyse on onkin, mutta kerroin on lukua yksi (1) pienempiarvoinen. Kerroimen mitta annostelee itse kullekin sen mukaan, millaiseksi on arvioitu kunkin ikäluokan elinaika.

Aluksi viilattiin eläke-euroja

Elinaikakerrointa voisi kuvata säätöruuviksi. Sitä voi kutsua myös leikkuriksi, jolla rajoitetaan elinajan pitenemisestä koituvaa eläkemenoa. Sen avulla eläkettä annostellaan niin, että työuran aikana kertynyt eläkepääoma riittää koko loppuelämän ajalle.

Kun työuran ajalta ansaittu eläke myönnetään, eläkkeen määrä kerrotaan kullekin syntymävuosiluokalle elinaikakerroimella. Jokainen ikäluokka saa oman syntymävuoden

”Elinaikakerroin on automaattinen vakauttaja järjestelmän konepellin alla.”

muokaus mukaisen kerroimen ja se määritellään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä.

Alun perin elinaikakerroimen idea sovittiin vuoden 2005 eläkeuudistuksessa. Silloin päätettiin kerroimen soveltamisesta vuodesta 2010 lukien: ensimmäisenä ikäryhmänä leikkurilla viilattiin vuonna 1948 syntyneiden eläkkeitä. Aika rientää ja valuu

tiimalasissa kuin huomaamatta: elinaikakerroin on ollut jo 15 vuotta käytössä.

Elinaikakerroimen vaikutus ulottui kuukausieläkkeeseen, josta ruvettiin vähentämään joitakin desimaaleja kerroimen antaman lukeman perusteella.

Sitten sorvattiin myös eläkeikä

Viimeisimmässä eläkeuudistuksessa eläkejärjestelmän arkkitehdit räknäsivät lisää ja konetta viritettiin silloisiin tulevaisuuden näkyymiin paremmin osuvaksi.

Lopputuloksena myös ikäraajat liitettiin osaksi samaa mittaristoa. Tällöin vanhuuseläkeikä kytkeytyi osaksi automaattista vakautusmekanismia.

Näin saatiin ennustettavissa oleva elinikä kytkeytyä kunkin ikäluokan vanhuuseläkeikä automaattisesti.

Nykyisin eliniän pituuteen kytkeytyvät automaattiset mekanismit vaikuttavat vuodesta 2027 lähtien kahteen muuttajaan: sekä elä-

keajan alkamishetken (vanhuuseläkeiän alarajaan) että lopun elämän ajaksi kullekin kuukaudelle mitoitettun eläke-etuuden määrään.

Käytännössä eläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen vuonna 1965 syntyneistä alkaen. Kun tilastollinen elinaika liikahtaa, myös mittariin kytkeytyneet muut parametrit reagoivat muutokseen.

Työeläkejärjestelmän näkövinkkelistä elinaikakerroin on automaattinen vakauttaja, joka järjestelmän konepellin alla säätelee eläkeikäistä matkaa. Työuran aikana kertynyt eläke niin kuin eläkeikäkin joustavat elinikien pidentymisen mukaan.

Yksilön näkövinkkelistä eläkkeelle siirtymisen hetki loitontuu aiemmasta mitä nuoremmissa ikäryhmissä on kyse. Tämän havainnollistaa numeroin oheinen taulukko.

Samasta asiasta kerromme autoratakuvituksen avulla seuraavan aukeaman visuaalisoinnissa. /

Eläkepääomaa riittämiin

Vanhuuden turvana työeläkettä maksetaan vakuutetuille koko loppuelämän ajan.

Jotta työuran aikana kertynyt eläkepääoma riittää koko loppuelämäksi, eläkettä annostellaan elinaikakerroimen mukaisesti.

Elinaikakerroimen tarkoituksena on rajoittaa elinajan pitenemisestä johtuvaa eläkekustannusten kasvua. Elinaikakerroin määrätään kullekin syntymävuosiluokalle 62 vuoden iässä.

Siihen kytkeytyvät sekä eläkeikä että työuran jälkeinen eläkeikä.

Koronakuolevuus jätti jälkensä eläkeisiin

HEIKKI TIKANMÄKI
KEHITYSPÄÄLLIKKÖ, ELÄKETURVAKESKUS

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä eläkeiät kytkettiin elinikien kehitykseen. Voimaantulosäänöksi sovittiin, että kuolevuuden lähtötaso otetaan vuosilta 2020–2024. Tämä lähtötaso vaikuttaa elinaikakerroimella ja ikärajoilla tehtävien sopeutusten keskinäiseen suhteeseen.

Vuonna 2020 maapallon yli vyöryi koronapandemia. Aluksi näytti, että Suomi selviytyi kuivin jaloin, kunnes vuonna 2022 kuolevuus kääntyi voimakkaaseen nousuun. Vakauttajien kannalta on toissijaista, johtuiko tämä suoraan koronasta, tehdyistä koronatoimista vai kenties sittenkin terveydenhuollon kriisistä.

Lähtötason muutoksella on joka tapauksessa vaikutuksia eri vakautusmekanismien väliseen painotukseen.

Todennäköisesti koettu kuolevuushokki on ainakin osittain tilapäinen. Tällöin korona-ajan korkea kuolevuus tarkoittaisi sitä, että 1970-luvulla syntyneiden ja sitä nuorempien eläkeiät olisivat pari kuukautta korkeampia kuin tasaisella kuolevuuskehityksellä. Toisaalta elinaikakerroin leikkaisi heidän eläkkeitään vähemmän. Siksi kuukausieläkkeet muodostuisivat korkeammiksi.

Mekanismien yhteispeli siis toimii, vaikka mekanismi lähteekin käyntiin hieman eri tasolta kuin alun perin ennakoitiin.

Lähtötaso kiinnitetään vain kerran, joten tulevaisuuden kuolevuushokit eivät enää voi kasvattaa kenenkään eläkeikä.

Eläketurvakeskuksessa kehityspäällikkö Heikki Tikanmäen tiimi tuntee hyvin eläketurvan ennustelaskemat ja tulevaisuusnäköymät.

Paalupaikalle kukin ikäluokka vuorollaan

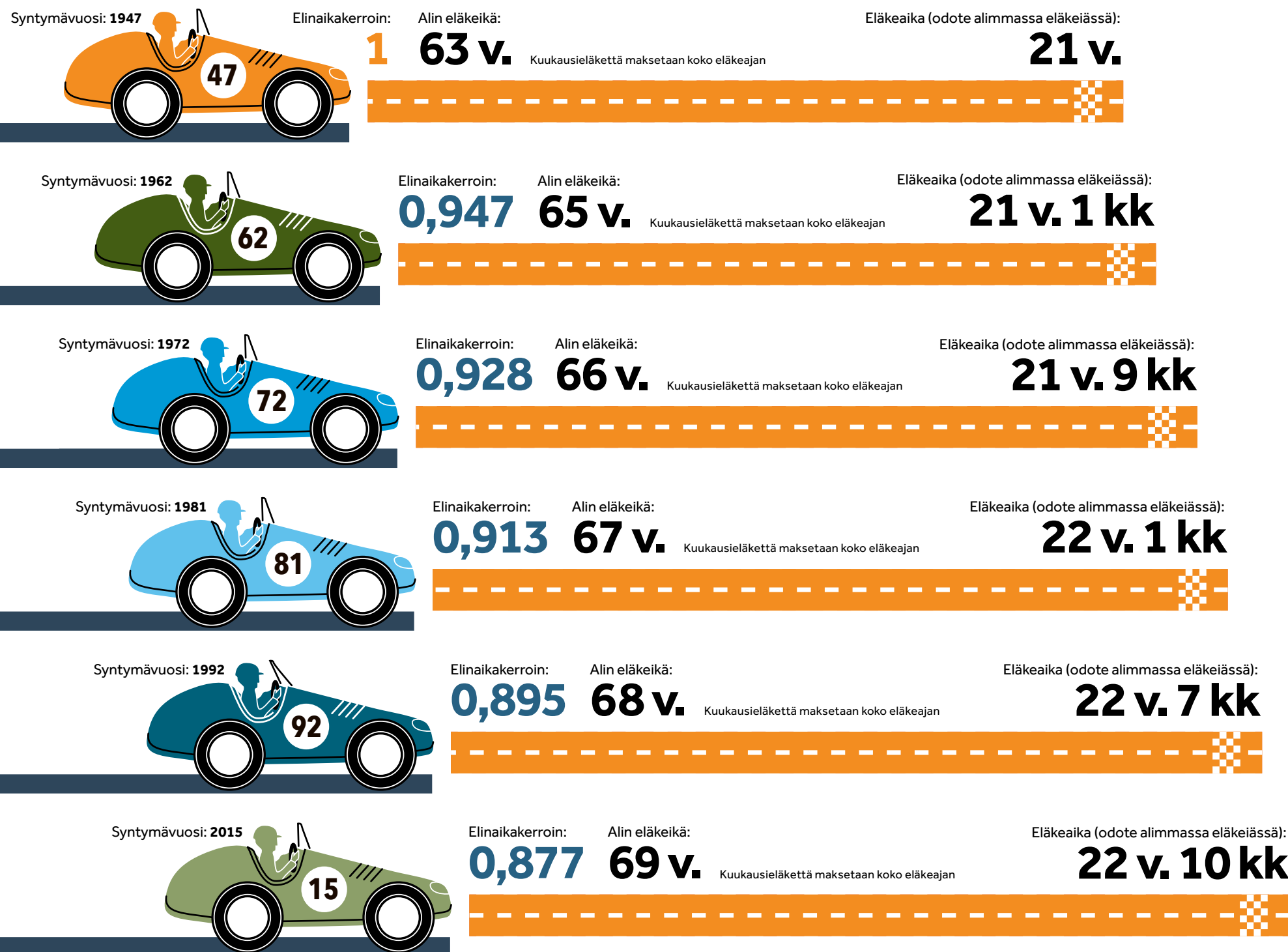
Elinaikakertoimen avulla eläkettä annostellaan niin, että työuran aikana kertynyt eläkepääoma riittää koko loppuelämän ajalle. Elinaikakerroin on eläkejärjestelmän nerokas ruuvi. Sitä voi ajatella myös leikkuriksi tai nopeudenrajoittimeksi autovertausta käyttäessä.

Autovertauksessa kuvaannollisesti ilmaistuna elinaikakerroin tunnistaa sekä eläkerallin aikaisen ajoradan (syntymävuosiluokan), tankin tilavuuden (työuran aikana hankitun eläkepääoman) että osaa arvioida matkan pituuden (eläkeika).

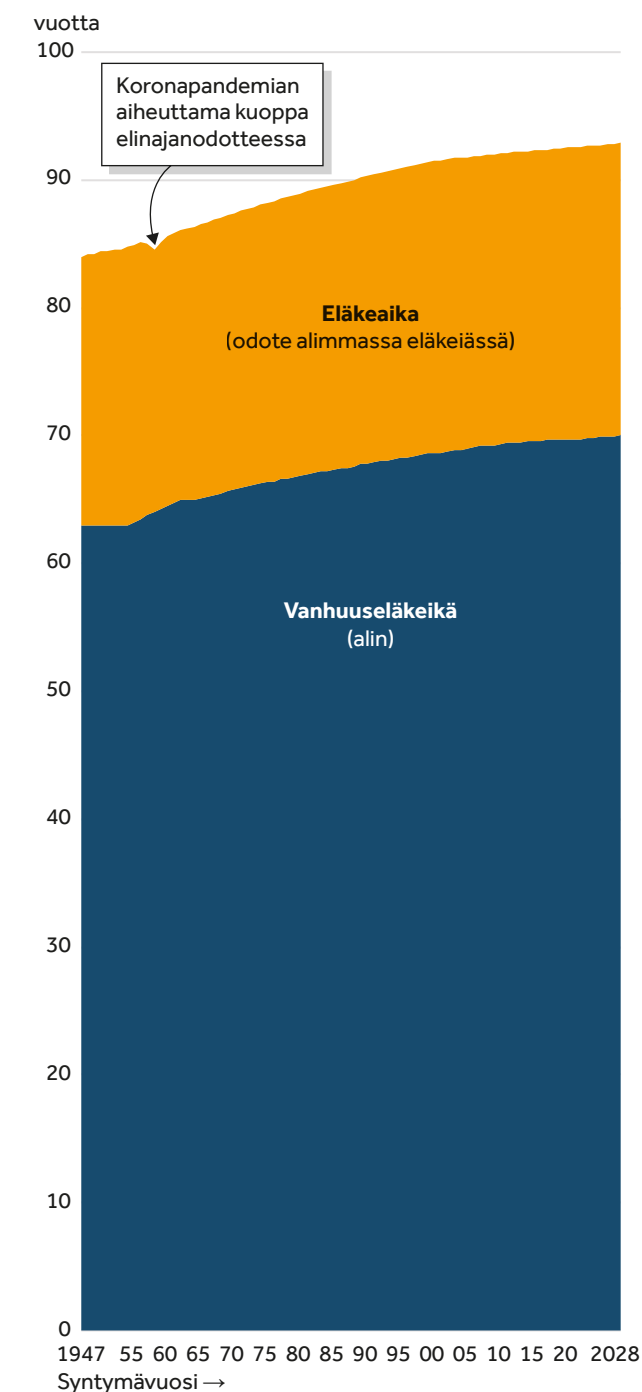
Moni meistä haluaa tehdä matkaa autolla ajaessaankin turvallisesti, ja asettaa vakionopeudensäätimen päälle. Näin tankillisella pääsee pitenevän matkan perille asti eikä polttoaine lopu yllättäen kesken matkanteon.

Näin sekä odotettava eläke että eläkeikä joustavat eliniän pidentymisen mukaan. Eläkkeelle siirtymisen hetki loitontuu kauemmaksi, mutta eläke kuitenkin riittää pidemmälle ajalle. ✓

Elinaikakerroin
0,863
vuonna 2024
syntyville

Vanhuuseläkkeen alin ikä nousee elinajanodotteen kasvaessa

Markku Hotakaisen kuntoutustarina

Kun kroppa romahti, eläkeyhtiö tuli hätiin

Markku Hotakainen on kävelevä esimerkki onnistuneesta työeläkekuntoutuksesta. Raskaan rakennustyön vaihtuminen työnjohtotehtäviin pitää hänet työkykyisenä vielä vuosia.

Rakennusalan töissä kroppa voi joutua todella koville. Sen tietää oma-kohtaisesti hyvinkääläinen **Markku Hotakainen**, 58, jonka yli kolme vuosikymmentä jatkuneen työuran vaikutukset alkoivat tuntua koko ajan pahenevina fyysisinä vaivoina.

– Eniten raskas työ tuntui niskassa, hartioissa ja käsissä. Myös lonkkakivut olivat päivittäisiä.

– Hampaat irvessä jouduin viimeiset vuodet menemään töihin. Työpäivän aikana paikat hieman vetreytyivät, mutta töiden jälkeen kroppa oli taas aivan juntturassa. Väillä tuntui, että pystynkö ajamaan autolla edes kotiin. Viikonloppunakaan ei enää palautunut työviikon rasituksesta.

Hotakainen kävi vuonna 1985 armeijan ja työskenteli sen jälkeen rakennustyömailla yrittäjänä ja palkansaajana. Uraan mahtuu kaksi pitkää työsuhdetta, ensin 13 vuotta pienessä rakennusyhtiössä ja viimeksi kulu- neet 16 vuotta rakennusyhtiö YIT:ssä.

– Olen tehnyt vuosien aikana kaikkea, mitä kirvesmies voi uudisrakentamisessa ja saneeraustöissä ylipäättään tehdä. Viime vuodet tein anturointeja ja elementtiasennuksia pääkaupunkiseudun kerrostalokoh-teissa.

Työterveyslääkäri pysäytti

Sisukkaana miehenä Hotakainen ei hakeutunut vaivojensa vuoksi sairauslomille, vaan hän jatkoi töissä hammasta purren. Seuraava työtervestarkastus oli kuitenkin pysäyttävä kokemus.

– Lääkäri pyysi nostamaan kevyehköjä painoja, mutta en pystynyt tekemään sitä toisella kädellä.

Työterveyslääkäri kirjoitti Hotakaiselle lähetteen tarkempiin tutkimuksiin, jotka paljastivat pahoja kulumia niskan, käsien ja lonkkien nivelissä. Lääkäri suositteli Hotakaista hakeutumaan fyysisesti vähemmän rasittaviin töihin.

– Otin asian puheeksi työnantajan kanssa. Sovimme työkokeilusta, jossa siirryin uudisrakentamisesta fyysisesti hieman kevyempiin töihin vastuukorjauksiin. Työeläkeyhtiön tuen turvin tein lyhyempää työviikkoa.

Työeläkeyhtiöltä tuntuva apua

Työn keventäminen ei kuitenkaan auttanut, joten uusia vaihtoehtoja lähdettiin hake- maan työterveysneuvottelussa. Palaveriin osallistuivat Hotakaisen lisäksi työnantajan ja työterveyshuollon edustajat.

– Totesimme yhdessä, että paras vaihto- ehto olisi kouluttautuminen uusiin työtehtäviin. Kun työnantajan ohella myös työelä- keyhtiö näytti tälle vihreää valoa, päätin ha- kea itselleni koulutuspaikan. Ajatuksena oli pysyä rakennusalalla, joka oli vuosikymme- nien aikana tullut tutuksi.

Hotakaisen uudelleen koulutus täytti työeläkeyhtiöiden tukeman työeläkekun- toutuksen myöntökriteerit. Hän kiittelee Il-

marisen kuntoutusasiantuntijalta saamas- taan asiantuntevasta ja sujuvasta palve- lusta. Työeläkeyhtiöltä tuli myös vinkki hä- nelle mahdollisesti sopivasta koulutuspai- kasta.

– Lähdin Rastor-instituuttiin suoritta- maan työnjohdon erikoisammattitutkinnon ja sen päälle vielä työtekniikan koulutusoh- jelman.

Hotakainen suoritti kahdessa vuodessa työn ohessa opinnot, jotka sisälsivät teoria- opetusta ja työnjohtoharjoittelua työmailla. Koulutuksen aikaisen toimeentulon turvasi työeläkekuntoutuksen kuntoutusraha.

Parannus elämänlaatuun

Harjoittelujakso päättyi vuodenvaihteessa. Nyt Hotakainen jatkaa työnjohtajana YIT:n vastuukorjaustiimissä, joka vastaa uudisra- kennusten puutteiden ja vikojen korjauk- sesta takuuajana.

– Työtehtävien vaihto on tuonut huomata- van parannuksen elämänlaatuuni.

Hotakaisen kroppa on kiittänyt työtehtä- vien vaihdosta. Nikamien kulumisesta ai- heutuva paine niskassa on vielä jäljellä, mutta esimerkiksi lonkkakivut ovat helpot- taneet.

Hotakainen myös viihtyy hyvin uusissa työtehtävissä. Uudet haasteet motivoivat, ja työssä voi hyödyntää 38 vuoden työuralla kertynyttä osaamista ja kokemusta raken- nustöistä.

– Haasteellisinta on ollut tietokoneen ja ohjelmistojen käytön opettelu, sillä suorita- vissa tehtävissä työmailla en ollut tietö- tekniikan kanssa tekemisissä. Pikkuhiljaa Excel-taulukoiden ja muiden ohjelmistojen pyörittäminen alkoi kuitenkin sujua. ▶

Työuransa alkupuolella Markku Hotakainen painoi töitä urakkapalkalla. Fyysisistä ja henkisistä rasitusta lisäsi työn kova tahti. Nyt kuntoutus on avannut uuden polun työnjohtotehtäviin.

Työeläkekuntoutuksen hyviin puoliin Markku Hotakainen laskee myös taloudellisen turvan.

”Kuntoutusrahalla tulee hyvin toimeen, jos takana on pitkä työura ja kohtuullisen hyvät ansiot.”

Rakennusalalla raskaita töitä riittää

Hotakainen tuntee kollegoita, jotka ovat työeläkekuntoutuksen turvin siirtyneet kevyempiin työtehtäviin ja vältäneet näin uhan joutua työkyvyttömäksi.

– Rakennusalan työt kuluttavat ihmistä monella tapaa. Töitä tehdään säässä kuin säässä, välillä polvillaan ja välillä kädet koholla. Työ vaatii hyvää peruskuntoa ja voimaa.

Hotakainen arvelee, että hänellä paikkojen kulumista vauhdittivat uran alkuaikat, jolloin oikeisiin työskentelytapoihin ja työergonomiaan kiinnitettiin huomattavasti vähemmän huomiota kuin nykyisin. Fyysistä ja henkistä rasitusta lisäsi entisestään urakatyön kova tahti.

– Onneksi alan työolosuhteet ovat vuosien varrella parantuneet. Työturvallisuuden ja henkilökohtaiseen suojautumiseen kiinnitetään paljon enemmän huomiota, mutta fyysisesti rasittavia työtehtäviä rakennuksilla riittää.

Hotakaisesta on tärkeää, että työkykyä uhkaavat ongelmat havaitaan varhain ja niihin lähdetään hakemaan apua riittävän varhain.

– Parempi ryhtyä ajoissa toimiin ennen kuin joutuu kulkemaan loppuelämänsä kepeillä tai pyörätuolissa.

Vielä monta vuotta työelämässä

Hotakaisen suunnitelmissa on jatkaa työelämässä vanhuuseläkeikään saakka, jos terveys antaa tähän suinkin mahdollisuuden.

Hän on tyytyväinen työeläkekuntoutuksen mahdollistamaan muutokseen ja suosittelee muillekin hakeutumista samalle polulle, jos terveysongelmat eivät enää mahdollista täysipainoista työskentelyä nykyisissä tehtävissä.

Työeläkekuntoutus voi olla esimerkiksi työkokeilua, uudelleen koulutusta tai työ-

hönvalmennusta. Ammatillista kuntoutusta tuetaan myös yrittäjälle.

Työeläkekuntoutuksen hyviin puoliin Hotakainen laskee myös varsin hyvän taloudellisen turvan, jonka kuntoutusraha esimerkiksi työkokeilun tai koulutuksen aikana tarjoaa.

– Kuntoutusrahalla tulee hyvin toimeen, jos takana on pitkä työura ja kohtuullisen hyvät ansiot. Toki nuoremmat joutuvat pohtimaan ja laskemaan, tuleeko kuntoutusrahalla toimeen. ✓

Työeläkekuntoutujien määrä laskussa

Työeläkekuntoutusta saavien määrä on kääntynyt viime vuosina selvään laskuun. Vuoden 2022 aikana työeläkekuntoutujia oli 15 500. Kuntoutujien lukumäärä väheni edellisestä vuodesta lähes 2 900 henkilöllä.

Myös työeläkeyhtiöihin tulleiden hakemusten määrä on vähentynyt viime vuosina.

Eläketurvakeskuksen keräämien tietojen mukaan sama kehitys jatkui myös vuoden 2023 ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Hakemusten määrän väheneminen näyttää kuitenkin hidastuneen hieman edellisvuoden isompaan pudotukseen verrattuna.

Kuntoutushakemusten vähenemisen taustalla arvioidaan olevan useita syitä. Yksi sellainen on osasairauspäivärahan käytön yleistymisen, mihin vaikuttaa päivärahan keston pidennys. Myös työterveyshuollon järjestämisen työkokeilun käyttö on lisääntynyt työpaikoilla.

Ylilääkäri **Maija Haanpää**
eläkeyhtiö Ilmarisesta.

Palvelupäällikkö **Taina Jaakkola**
Baronan työkykypalveluista.

Työterveyslaitoksen johtava
asiantuntija **Pirjo Juvonen-Posti**.

Myöntökriteerit varsin tiukat Kuntoutuksessa riittää aina parannettavaa

Työeläkekuntoutujista yli 60 prosenttia palaa työelämään. Asiantuntijat ehdottavat parannuksia, joilla järjestelmästä saataisiin vieläkin enemmän irti.

Työeläkekuntoutuksen vaikutavuuden kehittämistä on syytä keskustella, sillä hyvin toimivasta järjestelmästä hyötyvät niin työntekijät, työnantajat kuin koko yhteiskunta.

Tätä mieltä ovat työeläkeyhtiö Ilmarisen ylilääkäri **Maija Haanpää**, Työterveyslaitoksen johtava asiantuntija **Pirjo Juvonen-Posti** ja ammatillisen kuntoutuksen palvelupäällikkö **Taina Jaakkola** Barona Työkykypalveluista.

Asiantuntijat aloittavat keskustelun työkyvyttömyyttä ehkäisevän kuntoutuksen vahvuuksista.

– Kuntoutus tapahtuu lähellä työelämää ja siinä hyödynnetään kuntoutujan koulu-

tu- ja työhistoriaa. Työllistävä kuntoutuspolku voidaan hakea myös koulutuksesta, jos se on tarpeen ja kuntoutujan oppimisedellytykset ovat riittävät, Haanpää listaa vahvuudet.

Vuoden 2023 puolivuositilaston mukaan työeläkekuntoutukseen käytetyt kustannukset laskivat huomattavasti edellisvuoden alkuun verrattuna. Toissavuonna työeläkelaitosten järjestämän ja tukeman työeläkekuntoutuksen kustannukset olivat 169 miljoonaa euroa. Summasta lähes 88 prosenttia oli kuntoutujille maksettavia toimeentulokorvauksia ja loput toimenpidekustannuksia.

– Järjestelmä rahoitetaan työeläkevaikutusmaksuilla, joten rahoitus on irti val-

tion budjetista. Se tuo taloudellista vakautta, Juvonen-Posti huomauttaa.

Keskimääräinen toimeentulokorvaus kuntoutujalle oli 3 005 euroa kuukaudessa.

– Kuntoutusraha esimerkiksi työkokeilun tai koulutuksen aikana tarjoaa yleensä hyvin taloudellista turvaa, sillä se huomioi aiemmasta työhistoriasta kertyneet tulot, Jaakkola toteaa.

Laki määrittää myöntökriteerit

Lain määrittelemät työeläkekuntoutuksen myöntökriteerit perustuvat työkyvyttömyyden uhkaan. Henkilöllä on oikeus saada kuntoutusta, jos todettu sairaus tai vamma johtaisi todennäköisesti lähivuosina vähintään määrälliselle osatyökyvyttömyyseläkkeelle. ▶

”Korkea hylkäysprosentti on tällä hetkellä työeläkekuntoutuksen suurin heikkous. Kuntoutukseen hakemisesta on tullut arpapeliä, jota ei koeta oikeudenmukaiseksi.”

PIRJO JUVONEN-POSTI
TYÖTERVEYSLAITOS

Tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat edelleen yleisin syy työeläkekuntoutusta, mutta viime vuosina mielenterveysperusteisten hakemusten osuus on kasvanut merkittävästi.

Mielenterveyshäiriöiden perusteella tehdyistä hakemuksista kuitenkin yhä useampi hylätään.

– Laissa määritellyt myöntökriteerit ovat selkeät, mutta varsin tiukat. Kriteerit on suunniteltu ensi sijassa somaattisista syistä johtuvaan työkyvyttömyyden uhkaan. Sen sijaan soveltuvuus mielenterveyden häiriöissä vaatisi kehittämistä, Haanpää arvioi.

Hänen mukaansa keskeisimpiä syitä hylkäykseen mielenterveyden häiriöissä on puutteellinen tai keskeneräinen hoito, mikä johtuu terveydenhuoltopalvelujen riittämättömyydestä.

Hylkäysten kasvu huolestuttaa

Hylkäysprosentin kasvuun vaikuttaa myös työeläkevakuuttajien myöntökriteereihin vuonna 2020 tekemä tarkistus, joka aiempaa väljemmän tulkinnan mukaan palauttaa kriteerit vastaamaan lain kirjauksia.

Vuonna 2022 kuntoutushakemuksista lähes puolet hylättiin. Juvonen-Postin mielestä korkea hylkäysprosentti on tällä hetkellä työeläkekuntoutuksen suurin heikkous.

– Huolestuttava kehitys on jatkunut jo useamman vuoden ajan. Kuntoutukseen hakemisesta on tullut arpapeliä, jota ei koeta oikeudenmukaiseksi. Se alkaa horjuttaa järjestelmän uskottavuutta.

Juvonen-Postin mielestä työeläkekuntoutusta koskevia säädöksiä olisi syytä päi-

”Toivon, että työnantajat oppisivat käyttämään nykyistä enemmän ennaltaehkäiseviä keinoja ennen kuin työntekijän on pakko hakea työeläkekuntoutusta.”

TAINA JAAKKOLA
BARONA TYÖKYYPALVELUT

vittää. Kuntoutuksen tarpeen määrittelyä olisi hyvä miettiä uudelleen, jotta kuntoutukseen pääsyä olisi tarvittaessa mahdollista aikaistaa.

– Sairausten aiheuttaman työkyvyttömyyden ohella tulisi ottaa huomioon myös työkykyyn vaikuttavat muutokset työelämässä. Henkilön toiminta- ja työkyvyn alentuminen voisi olla syy käynnistää prosessi jo ennen kuin sairaus aiheuttaa uhan työkyvyttömyydestä.

Kuntoutujan motivaatio ratkaisevaa

Kolmikko on yhtä mieltä siitä, että kuntoutuksen onnistuminen edellyttää aina kuntoutujan vahvaa motivaatiota jatkaa työelämässä. Lisäksi tarvitaan yksilöllinen ja toteutuskelpoinen kuntoutussuunnitelma, jonka laatimiseen kuntoutuja saa tarvittaessa apua asiantuntijalta.

Myös kuntoutuksen etenemisen seuranta, tuki prosessin aikana ja suunnitelman uudelleenarviointi tarvittaessa ovat tärkeitä.

– Oleellista on myös oikea-aikaisuus. Kuntoutuksen pääsyn pitkittyminen vie raannuttaa työstä, mikä nostaa kynnyistä palata työelämään. Toisaalta kuntoutusta ei tulisi aloittaa liian aikaisin, jos henkilö on vasta toipumassa sairaudestaan, Haanpää korostaa.

Onnistunut kuntoutus vaatii tiivistä yhteistyötä kuntoutujan, työnantajan, työeläkeyhtiön ja palveluntarjoajan kanssa. Myös työpaikan asenteilla on iso merkitys.

Tässä Juvonen-Posti on havainnut myön-

teistä kehitystä.
– Aiemmin sai käydä tiukkaa vääntöä, että kuntoutujalle saadaan lyhyempää työaika tai muutosta työn rakenteeseen. Nyt

”Lain määrittelemät myöntökriteerit ovat työeläkekuntoutuksessa selkeät. Sen sijaan mielenterveyden häiriöihin kriteerien soveltuvuus vaatisi kehittämistä.”

MAIJA HAANPÄÄ
ILMARINEN

työnantajat tekevät muutoksia oma-aloitteisesti. He ovat hoksanneet, että näin työ saadaan sujuvaksi ja pidetään ihmiset töissä.

Myös Jaakkola on ilahtunut siitä, että yhä useammat työnantajat ovat valmiita vastaanottamaan työkokeiluun kuntoutettavia, joiden työkyvyssä on rajoitteita.

– Osaltaan tähän vaikuttavat monien alojen työvoimapula ja muut muutokset työmarkkinoilla, mutta myös asenteissa on tapahtunut muutosta. Työkokeilun tarjoaminen nähdään osana yrityksen vastuullista toimintaa, Jaakkola sanoo.

Hän toivoo, että työnantajat oppisivat käyttämään nykyistä enemmän ennaltaehkäiseviä keinoja ennen kuin työntekijän on pakko hakea työeläkekuntoutusta.

– Osasairauspäiväraha ja työterveyshuollon järjestämä työkokeilu ovat hyviä keinoja nykyiselle työntekijälle palaamiseen silloin, kun henkilö ei vielä täytä työeläkekuntoutuksen kriteerejä.

Tuloksia kannattaa tuoda esille

Eläketurvakeskuksen tilastojen mukaan työhön palanneiden kuntoutujien osuus on vakiintunut viime vuosina yli 60 prosentin tasolle. Täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuus on pysynyt selvästi alle 10 prosentin.

Työeläkekuntoutuksen vaikuttavuudesta käydään vilkasta keskustelua, eikä tulosten mittaaminen ole helppoa. Jaakkolan mielestä alan tulisi kuitenkin tuoda yhdessä esille onnistumisia.

– Soitamme vuosi valmennuksen päättymisen jälkeen kaikille kuntoutusasiakkaillemme ja kysymme, mitä heille nyt kuuluu. Yli 60 prosenttia heistä on töissä tai opiskelee. Silloin voi perustellusti sanoa, että teemme merkityksellistä työtä. /

Lähes puolet kuntoutushakemuksista hylätään

Työeläkeyhtiöt noudattavat työeläkekuntoutuksen myöntämisessä lakiin kirjattuja tiukkoja kriteereitä. Eläketurvakeskuksen tilastojen mukaan vuonna 2022 työeläkelaitokset antoivat 9 400 päätöstä työeläkekuntoutuksesta. Päätöksistä 46 prosenttia oli kielteisiä ja myönteisiä 54 prosenttia. Hylkäysprosentti nousi edellisvuodesta 9 prosenttiyksikköä.

Hylkäysprosentti on noussut viime vuosina. Aiemmin kielteisten päätösten osuus oli pitkään noin 20 prosentissa.

Kuntoutushakemusten hylkäysprosentti oli naisilla jonkin verran miehiä korkeampi. Ikäryhmistä alhaisin hylkäysprosentti oli 55 vuotta täyttäneillä (32 prosenttia). Korkein hylkäysprosentti oli alle 35-vuotiailla (64 prosenttia).

Sairausten diagnoosin mukaan tarkastel-

tuna tuki- ja liikuntaelinten sairauksissa hylkäysprosentti oli 39. Mielenterveyden häiriöissä hylättyjen hakemusten osuus nousi 55 prosenttiin.

Korkein hylkäysosuus oli hengityselinsairauksissa (62 prosenttia) ja alhaisin kasvaimissa (25 prosenttia). Näiden sairauksien osuus kuntoutuspäätöksissä oli tosin vähäinen, noin neljä prosenttia.

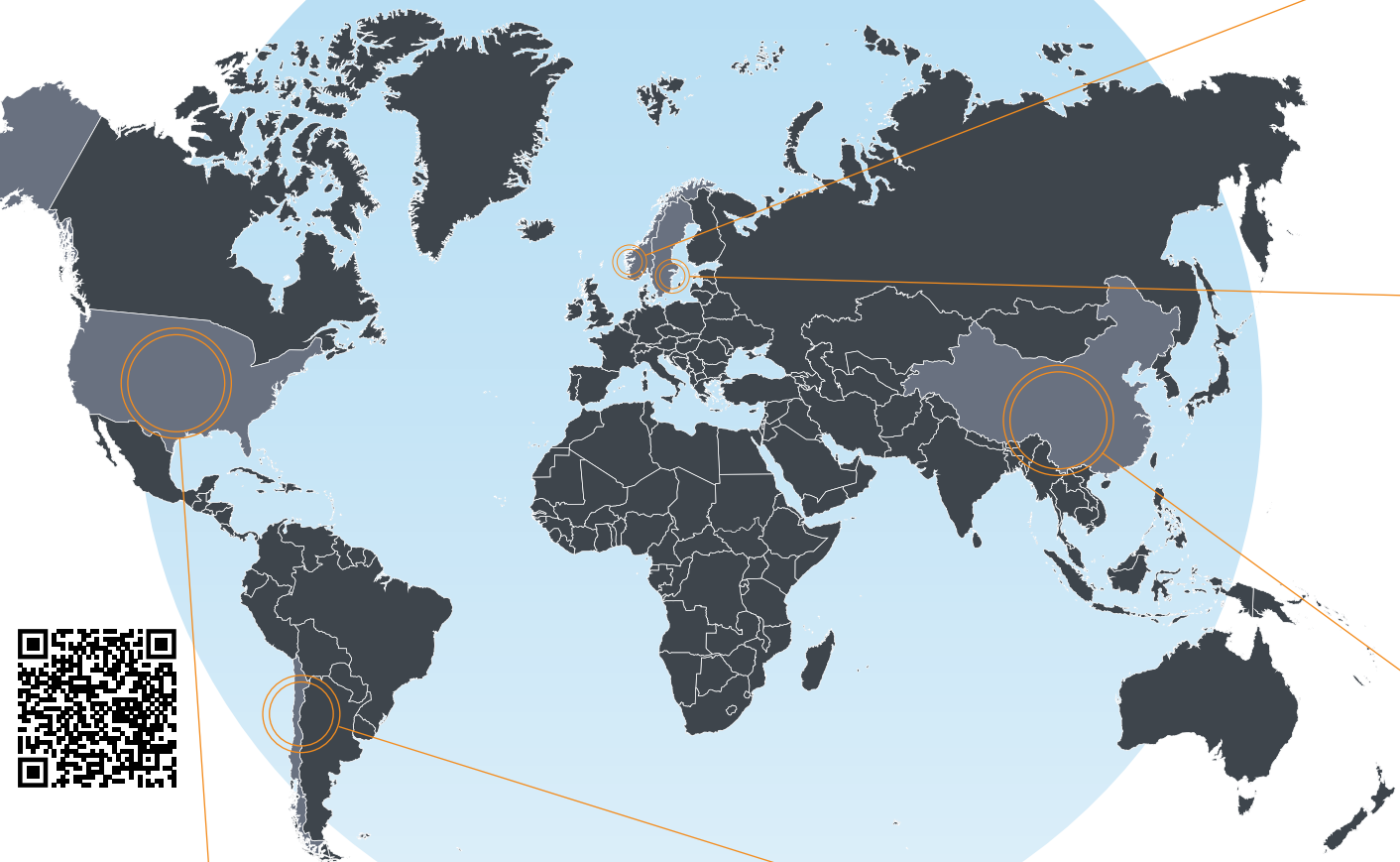
Keskeinen syy hylkäykseen oli, että lääketieteelliset löydökset olivat käytettävissä olevien lausuntojen perusteella niin vähäiset, ettei niiden katsottu aiheuttavan pidempiaikaista työkyvyttömyyden uhkaa.

Lähde: Työeläkekuntoutus vuonna 2022.

Tekijä: Marjo Kaasila, Eläketurvakeskuksen tilastoja 04/2023. Tilastojulkaisu sisältää keskeiset tiedot työeläkekuntoutuksesta.

Uudistustarpeesta käydään keskustelua myös muissa maissa

Kokoamme eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia ja vertailutietoa eläketurvasta muissa maissa. Aiheesta laajemmin Etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

YHDYSVALLAT

Liittovaltion tulot hupenevat eivätkä riitä eläkkeiden maksuun

Yhdysvaltalaisen eläkkeitä ei voida maksaa täysimääräisinä ilman tuntuva veronkorotusta. Sosiaaliturvahallinnon ennusteiden mukaan vuosikymmenen päästä eläkkeistä voidaan maksaa vain osa.

Vuodesta 2010 lähtien liittovaltion eläkejärjestelmän tulot ovat olleet menoja suuremmat, eikä eläkemaksua nosteta automaattisesti eläkkeiden maksamisen varmistamiseksi. Arvion mukaan sosiaaliturvan reservirahasto on kulutettu loppuun vuonna 2034, jolloin työeläkemaksuilla pystyttäisiin kattamaan vain noin 80 prosenttia luvatuista eläkkeistä.

Järjestelmä olisi taloudellisesti tasapainossa, jos palkoista perittävä eläkemaksu olisi 3,6 prosenttia korkeampi. Työeläkemaksu on ollut vuodesta 1990 lähtien 12,4 prosenttia.

Toissavuonna liittovaltiossa maksettiin vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä reilulle 70 miljoonalle henkilölle yhteensä 1,2 biljoonalla dollarilla, mikä on noin viisi prosenttia suhteessa BKT:hen.

Social Security, elokuu 2023

CHILE

Kiistelty eläkeuudistus nytkähti eteenpäin

Chilen parlamentin alahuone äänesti eläkeuudistuksen puolesta, vaikka se hylkäsi osan hallituksen ehdotuksista. Se ei esimerkiksi hyväksynyt vasemmistolaisen hallituksen kaavailmaa solidaarisuusrahastoa, johon olisi ohjattu uusi työnantajien maksama kuuden prosentin lisämaksu. Hallituksen mukaan rahaston tarkoitus olisi ollut korottaa eläkkeitä oikeudenmukaisesti.

Hallitus näkee maan ongelmaksi alhaiset eläkkeet. Yli 70 prosenttia eläkeläisistä saa vähimmäispalkkaa pienempää eläkettä. Maan työeläke muutettiin sotilasdiktatuurin aikaan vuonna 1980 yksilöllisten tilien järjestelmäksi. Työssäkäyvät valitsevat itse eläkerahaston, joka sijoittaa henkilön puolesta työeläkemaksut finanssimarkkinoille. Uudistuksessa hallitus toisi yksityisten eläkerahastojen rinnalle myös julkisen vaihtoehdon.

Seuraavaksi uudistusehdotus siirtyy senaatin käsittelyyn.

El Pais 24.1.2024, Financial Times 24.1.2024

NORJA

Hallitus sitomassa vanhuuseläkeiän elinajanodotteeseen

Norjan hallitus pyrkii varmistamaan eläkejärjestelmän taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden pitkällä aikavälillä. Se haluaa sitoa eläkeiät elinajanodotteeseen sekä turvata työkyvyttömyys- ja vähimmäiseläkkeiden tason.

Muutokset koskisivat vuonna 1964 ja sen jälkeen syntyneitä. Muutokset tulisivat voimaan aikaisintaan vuonna 2026, jolloin 1964 syntyneet täyttävät nykyisen 62 vuoden vanhuuseläkeiän alarajan.

Lisäksi työkyvyttömiä vanhuuseläkkeet halutaan suojata elinajanodotteen muutoksilta ja vähimmäiseläkkeet ehdotetaan sidottavaksi palkkoihin.

Hallitus jatkaa yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa työuraeläkkeenä myönnettävän varhaiseläkkeen selvittämistä. Lisäksi se ehdottaa eläkeuudistuksen säännöllistä arviointia. Esitys tulee parlamentin käsittelyyn maaliskuussa.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (työ- ja sosiaaliministeriö) 15.12.2023

RUOTSI

Työeläkkeiden ja takueläkkeiden indeksitarkistuksissa suuret erot

Ruotsissa työeläkkeitä korotettiin vuoden alussa yhdellä prosentilla. Työeläkkeiden indeksoinnissa otetaan huomioon edellisvuoden palkkakehitys, josta vähennetään kiinteää 1,6 prosentin ns. normimäärä.

Matalan korotuksen johdosta työeläkkeiden reaalin kehitys jää negatiiviseksi, koska korotus jää selvästi hintojen nousuvauhdista. Sen sijaan takueläkkeiden indeksitarkistus nousee 9,1 prosenttiin, koska sen indeksointi perustuu hintojen kehitykseen.

Takuueläkeoikeuden rajamäärän noustessa hintojen muutoksen verran sekä sen määrään tehtyjen tasokorotusten johdosta vuodenvaihteessa takueläkettä saavien lukumäärä nousi Pensionsmyndighetenin analyysitoimintojen johtajan **Ole Settergrenin** mukaan jopa 190 000 henkilöillä.

Pensionsmyndigheten 26.10.2023

KIINA

Väestömäärä lähtenyt laskuun – ikääntyneiden määrä paisuu

Kiinan väestön määrä laski vuoden 2023 aikana 2,1 miljoonalla ja oli vuoden lopussa 1 410 miljoonaa. Väestön määrä putosi toista vuotta peräjälkeen. YK ennustaa laskun olevan vasta alussa, sillä väkiluvun ennustetaan pienentyvän 109 miljoonalla vuoteen 2050 mennessä.

Kehityksen taustalla on viimeisten kahden vuoden aikana COVID-epidemian myötä kasvanut kuolleisuus. Pidemmällä aikavälillä syynä on kuitenkin erittäin matalaksi painunut syntyvyys, joka viime vuonna laski ennätysalhaalle, 6,39 lapsen tuhatta henkilöä kohden.

Jos kehitys jatkuu nykyisellään, 60 vuotta täyttäneiden määrä nousee yli 400 miljoonaan nykyiseltä noin 300 miljoonasta. Tämä tarkoittaa valtiollisen *Chinese Academy of Sciences* -tutkimuslaitoksen mukaan eläkejärjestelmälle vaikeuksia ja varojen ehtymistä jo vuoteen 2035 mennessä.

Reuters 17.1.2024, CNN 17.1.2024

QR-koodi viereisellä sivulla: Etk.fi > Eläkejärjestelmät > Muiden maiden eläkejärjestelmät

MITEN MUUALLA

Isoja eroja eri maiden indeksitarkistuksissa

Vuodenvaihte tarkoittaa useassa maassa eläkkeiden osalta indeksikorotuksia.

Tosin joissain maissa, kuten Saksassa ja Iso-Britanniasa, indeksitarkistukset tehdään vasta kevätkesällä.

Yleisin ajankohta on kuitenkin tammikuussa.

Maksussa olevien eläkkeiden indeksitarkistukset perustuvat yleisimmin hintojen muutoksiin, joskin vaihtoehtoisia menetelmiä on useita. Yleinen menetelmä on esimerkiksi hinta-palkka-yhdistelmäindeksi,

jossa komponenteille annetaan tietty paino – Suomessa 80 prosenttia hintojen ja 20 palkkojen muutosta. Virossa painot ovat toisin päin eli 80 palkkojen muutosta ja 20 prosenttia hintojen muutosta.

Joissain maissa on käytössä ns. sopeutusindeksointimenetelmä, jossa eläkkeiden indeksointiin vaikuttaa eläkejärjestelmän taloudellinen tilanne. Ruotsissa ja Saksassa indeksointi perustuu palkkojen kehitykseen, mutta siihen liitetty vakautusmekanismi pitää osaltaan huolen järjestelmän taloudellisesta tasapainosta.

Indeksitarkistuksia voidaan myös rajoittaa koskemaan täysimääräisesti vain tietyn rajan alle jääviä eläkkeitä. Näin menetellään Italiassa ja Itävallassa. Ehkäpä erikoisin menetelmä on kuitenkin Isossa-Britanniassa, jossa lakisääteistä eläkettä tarkistetaan ns. *triple lock* -menetelmällä. Eläkkeitä indeksoidaan siten joko hintojen, palkkojen tai 2,5 prosentin mukaan riippuen mikä näistä on korkein.

Viime vuosina eläkkeiden indeksitarkistukset ovat olleet monessa maassa ennätyskorkeita. Tähän on ollut syynä korkeaksi kohonnut inflaatio, jonka merkittävänä tekijänä on puolestaan ollut Ukrainan sota ja erityisesti siitä seurannut energian hintojen nopea nousu. Hintoihin perustuvat indeksitarkistukset ovatkin joissain maissa ylittäneet palkkakehityksen.

Yllä mittarikuviota on koottu muutamien maiden viimeisimmät indeksitarkistukset.

Kenellä on oikeus työeläkekuntoutukseen?

Kuntoutusta hakeneiden määrä on laskenut, ja vielä selkeämmin on pudonnut myönteisten päätösten määrä. Kuntoutujia on nyt aiempaa vähemmän sekä yksityisellä että julkisella sektorilla ja kaikissa ikäryhmissä.

Työeläkekuntoutujien määrä kääntyi vuonna 2022 selkeään laskuun, ja sama kehitys jatkui ainakin vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla. Vuonna 2022 työeläkekuntoutushakemuksista hyväksyttiin reilut puolet; toisin sanoen lähes puolet hakemuksista hylättiin.

Yleisin syy hylkäämiseen oli, ettei työkyvyttömyyden uhka ollut todennäköinen. Työeläkevakuuttajat eivät pidä esimerkiksi ahdistuneisuutta niin vakavana sairautena, että se uhkaisi työkykyä. Yleinen syy hylkäämiselle on myös hakemuksen lähettäminen liian aikaisin eli siinä vaiheessa, kun tutkimukset ja hoito ovat vielä kesken. Mielen-

terveysongelmien vuoksi tehtyjä hakemuksia hylätään osin tästä syystä selvästi useammin kuin tuki- ja liikuntaelinongelmien perusteella tehtyjä hakemuksia. Nämä kaksi terveysongelmaa ovat ylivoimaisesti yleisimmät uhkat työssä selviytymiselle.

Teknisempi syy hylkäysprosentin kasvulle on työeläkevakuuttajien paluu tarkempaan lain kirjaimen noudattamiseen. Työeläkekuntoutukseen pääsy edellyttää nimitäin lakisääteisesti työkyvyttömyyseläkkeen uhkaa, mutta kriteerejä sovellettiin 2010-luvulla lakiin kirjattua väljemmin.

Työeläkekuntoutukseen osallistui vuoden 2022 aikana 15 500 henkeä. Heistä noin kolme neljäsosaa oli hakenut kuntou-

tusta itse ja noin neljännes saanut päätöksen työkyvyttömyyseläkeratkaisun yhteydessä. Kuntoutujan keski-ikä oli 47 vuotta, ja 77 prosenttia työskenteli yksityisellä sektorilla. Naisia oli kuntoutujista hieman yli puolet. Yrittäjien osuus oli muita hakijoita pienempi. Vuotta aiemmin kuntoutukseen osallistuneita oli 18 400.

Kuntoutuksen päättäneistä työhön palanneiden osuus on viime vuosina vakiintunut reilun 60 prosentin tasolle. Työhön paluu on yleisempää kuntoutusta itse hakenneilla.

– Motivaation lisäksi tähän vaikuttaa työkyky, joka on yleensä selvästi heikompi siinä vaiheessa, kun on jo päädytty hakemaan työkyvyttömyyseläkettä, perustelee eroja erikoistutkija **Mikko Laaksonen** Eläketurvakeskuksesta.

Kuntoutujista noin 10 prosenttia siirtyi kuntoutuksesta huolimatta joko osa- tai täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle kuntoutuksen jälkeen. Noin 10–15 prosentilla kuntoutus keskeytyy, ja osa jatkaa opiskelua tai jää työttömäksi.

Kuntoutusta vaihtohtona työkyvyttömyyseläkkeelle tuskin kukaan kyseenalaistaa, mutta vaikuttavuutta on pidetty vaatimattomana. Mikko Laaksonen kertoo, että vaikuttavuutta koskeneiden tutkimusten perusteella on arvioitu, että työeläkekuntoutus lisää työelämässä jatkajien määrää noin 10:llä prosenttiyksiköllä verrattuna siihen, että kuntoutusta ei järjestettäisi. ✓

Työkyvyttömyyden uhkaa voidaan siirtää tai estää työeläkekuntoutuksen avulla. Tyypillinen kuntoutuja on keski-ikänsä 47-vuotias yksityisaloilla työskentelevä. Naisia kuntoutujien joukossa on hieman enemmän kuin miehiä.

Sinulla on oikeus työeläkekuntoutukseen, jos:

- Olet alle alimman vanhuuseläkeikäsi.
- Sinulla on sairaus tai vamma, joka aiheuttaa lähivuosina todennäköisen uhan joutua työkyvyttömyyseläkkeelle.
- Työkyvyttömyyden uhkaa voidaan siirtää tai estää työeläkekuntoutuksen avulla.
- Sinulla on viimeisen viiden vuoden ajalta työansioita vähintään 41 143,38 euroa (vuoden 2024 taso).
- Sinulla on työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita tai olet hoitanut alle 3-vuotiaista lastasi viimeisen 36 kuukauden aikana.

Työeläkekuntoutukseen ei ole oikeutta tapaturma- tai liikennevakuutuksen perusteella. Päätös kuntoutushakemukseen tulee yleensä nopeasti, noin kahdessa viikossa.

1 Tukea työssä selviytymiseen rajoitteet huomioiden

Työeläkekuntoutuksen tavoitteena on tukea työntekijän työssä selviytymistä terveydentilan rajoitteista huolimatta. Työssä selviytyminen voi koskea joko nykyisiä tai uusia tehtäviä osa- tai täysiaikaisesti.

Yleisin kuntoutusmuoto on työkokeilu pitkän sairausloman jälkeen. Kuntoutus voi olla myös uudelleen koulutusta, työhönvalmennusta tai esimerkiksi elinkeinotukea.

Työelämässä olevien tai suhteellisen vähän aikaa työttömänä olleiden työeläkekuntoutuksen tarpeesta ja tuesta päättää työeläkevakuuttaja. Jos työttömyys on kestänyt pitkään, ammatillisesta kuntoutuksesta vastaa Kela.

2 Keskustele vaihtoehdoista lääkärin kanssa

Työeläkekuntoutusta voi hakea, kun epäilee, ettei selviä työtehtävissä, vaikka jakamisongelmia aiheuttavaa sairautta tai vammaa on hoidettu asianmukaisesti.

Keskustele tilanteesta tuolloin työterveyslääkärisi ja esihenkilösi kanssa. Jos työtehtävien keventäminen tai työskentelytapojen muutos ei riitä, selvittää kuntoutuksen mahdollisuudet. Jos et ole työssä tai toimit yrittäjänä, keskustele hoitavan lääkärin kanssa ja ota sen jälkeen yhteyttä eläkevakuuttajaasi.

Kuntoutushakemukseen tarvitaan aina lääkärin lausunto, mutta kuntoutussuunnitelma on laadittava itse. Suunnitteluun voi pyytää apua omasta työeläkelaitoksesta.

”Vuonna 2022 työeläkekuntoutushakemuksista hyväksyttiin reilut puolet.”

3 Kuntoutuspäätös eläkepätöksen yhteydessä

Työeläkekuntoutus voi tulla eteen työeläkevakuuttajan aloitteesta työkyvyttömyyseläkepätöksen yhteydessä. Se tarkoittaa, että työeläkevakuuttaja näkee kuntoutuksen toimivana keinona henkilön jatkamiselle työelämässä eli vaihtoehtona osa- tai kokoaikaiselle työkyvyttömyyseläkkeelle.

Työeläkekuntoutusta voi hakea omaaloitteisesti myös tilanteessa, jossa työkyvyttömyyseläkehakemus on hylätty, vaikka työeläkevakuuttaja ei kuntoutusta ehdottaisikaan.

4 Kuntoutusraha riippuu tulevan eläkkeen määrästä

Työeläkevakuuttajat tukevat ammatillisista kuntoutusta korvaamalla kuntoutuksesta aiheutuneita kuluja ja maksamalla kuntoutusajalta kuntoutusrahaa. Kuntoutusrahan suuruus riippuu laskennallisen työkyvyttömyyseläkkeesi suuruudesta. Jos olet samaan aikaan töissä, voit saada osakuntoutusrahaa. Kuntoutusta hoitavan työeläkevakuuttajan tulee olla ajan tasalla kuntoutujan tilanteesta koko kuntoutuksen ajan.

Työeläkekuntoutuksen kustannuksista ylivoimaisesti suurin osa muodostuu toimeentulokorvauksista eli kuntoutusrahasta. Varsinaisten toimenpidekustannusten osuus on vain noin 12 prosenttia.

KIRJAT

TAINA ERKKILÄ

Ikä: 61-vuotias

Koulutus: FM, tohtoriopiskelija

Työ: Elon viestinnän vetäjä

Lähellä sydäntä: perhe, luonto ja liikunta

Lukee seuraavaksi: Tuhansien hymyjen hotelli,

Antti Helin ja Kati Häkkinen.

Vankilasta sisältäpäin

Olen tuntenut **Kaisa Tammen** parikymppisestä, meitä yhdisti aikanaan liikunnan ammattilaisuus. Kaisa työskenteli liikuntaryhmien ohjauksen ohella myös vankilassa, ja mietin mielessäni, kuinka nuori nainen pärjää niin ”haastavassa” ympäristössä. Hyvin on pärjännyt.

Tämä kirja on osoitus siitä: vakuuttava, elämäkerrallinen kuvaus hänen nousustaan naisvankilan johtajaksi. Hän on arvostettu vankilanjohtaja, joka on luonut uransa miesvaltaisessa maailmassa, ja palkittu naisvankien hyväksi tekemästään työstä.

Kaisa Tammi: Vankilan pomo, WSOY 2022

Hetkeksi arjen yläpuolelle

Työn ja opiskelun ohessa suosikkiharrastukseni kirjallisuus tahtoo väkisin jäädä vähälle. Kevenä, nopealukuisena vastapainona ovat kuitenkin nuoruudessa tutuksi tulleet

Risto Rasan runot. Lukiossa kansallispukeun pukeutuneena lausuin kevätkuuhlassa: *Ilta illalta, metsä pimenee / Varresta irti, kiertää muurahainen / raa’an puolukan, lampuksi kekoon.*

Rasan oivaltavat luontorunot ovat pääosin lyhyitä ajatuksia, jotka tuovat hymyn kasvoille. Kirja on kulkenut mukana kesämökin laiturilta rentouttaviiin iltahetkiin lastenlasten kanssa.

Risto Rasa: Tuhat purjetta, Otava 1992

Aikalaishistoriaa Hermannista

Tietoasiantuntija Kari Lindstedt valokuvaa vapaa-ajallaan kohteita kotikaupunginosastaan Helsingin itäisessä kantakaupungissa. Lindstedtin kotiseutusivusto Hermannikuvia.fi on saanut jo 40 000 kävijää.

Miten päädyit Hermanniin?

– Olen kotoisin Hyvinkäältä ja asunut Tampereella ja eri puolilla Helsinkiä, mutta ensimmäisen oman asunomme ostimme puolisoni kanssa täältä Hermannista vuonna 2015.

Se oli rakkautta ensi silmäyksellä.

Hermannin on rauhallinen alue, mutta samaan aikaan kaikki on lähellä. Toisin kuin uudemmilla asuinalueilla, täällä on jätetty näkyviin paljon maata, kallioita ja puita.

Ylimmän kerroksen asunnostamme aukeavat avarat näkymät: keittiön ikkunasta näkyy vanhoja suuria vaahteroita ja Sörnäisten vankilan piha.

Mikä Hermannissa on erityistä?

– Pidän Hermannin rosoisuudesta; kaiken ei tarvitse olla niin sliipattua.

Hermannin oli aikanaan melkoinen hökkelikylä, asunnoissa ei ollut sisävessaa tai juoksevaa vettä. Puutalot olivat huonokuntoisia.

Alue on nimetty vapaaherra **Herman Standertskjöld-Nordenstamin** mukaan, joka oli Kumpulan kartanon omistaja 1880-luvulla.

Vellamonkadun ja Orioninkadun risteyksestä voi hyvin nähdä alueen eri kerrostumat: on viime vuosisadanvaihteen vanhan Hermannin puutaloja, 1950- ja 1960-luvun kerrostaloja sekä 2000-luvulla rakennettua etelä-Hermannia.

Oma kotitalomme on valmistunut 1958, ja se oli aikanaan kirvesmiesten itselleen rakentama.

Talossa on aiemmin asunut **Klaus Varvikko**, Hermannin-Vallilan Seuran pitkäaikainen puheenjohtaja ja Hermannin-aktiivi, joka oli tärkeässä roolissa Puu-Vallilan suojelemisessa.

Miten päädyit dokumentoimaan kotikulmiasi?

– Haluan omalta osaltani tallentaa Hermannia ja sen kulttuurihistoriaa. Sain idean siitä, että Hyvinkäältä on tehty samantapainen sivusto, joka on aivan mahtava.

Perustin *Hermannikuvia.fi*-sivuston maaliskuussa vuonna 2018 ja olen pitänyt sitä nyt kuutisen vuotta. Sivustolla esitellään 130 kohdetta Hermannista tekstein ja valokuvin.

Hermannikuvia ei ole taideprojekti, se on dokumentaarinen projekti.

Kuvaan kohteet järjestelmäkameralla eri kuvakulmista ja useampaan eri kertaan.

Kirjallisia lähteitäni ovat muun muassa vanhat lehtijutut sekä Helsingin kortteleista kertova kirjasarja.

Aiemmin kuvasin kohteita summittaisesti, mutta nyt olen tulostanut alueesta kartan, ja yritän kuvata sen mukaan. Toisaalta on aina jätettävä tilaa spontaanisuudelle.

Miten ammattisi vaikuttaa tähän projektiin?

– Olen työskennellyt Eläketurvakeskuksessa koko työurani ajan, noin viitisentoista vuotta.

Toimin tietoasiantuntijana. Tehtäviini kuuluu verkkosivujen hallintaa, sisällöntuotantoa ja kehittämistä, haku-koneoptimointia ja tiedonhankintaa.

Omaa sivustoani varten teen paljolti samoja asioita.

Hermannikuvia on saanut aika hyvin kävijöitä – noin 40 000 tähän mennessä. Selkeästi eniten liikennettä on Sörnäisten vankilasta kertovalla sivulla.

Dokumentoin Hermannia, koska kukaan muu ei tee niin. Somessa on toki paljon kuvia alueelta, mutta somekuvat ovat katoavaisia.

Eläketurvakeskuksen tietoasiantuntija Kari Lindstedtin keittiöpöydän äärestä avautuu näkymä Sörnäisten vankilan pihamaalle.

HERMANNIKUVIA.FI

Tietoasiantuntija Kari Lindstedtin hermankuviin voi tutustua osoitteessa [Hermannikuvia.fi](https://hermannikuvia.fi). Sivusto esittelee kohteita Helsingin Hermannista tekstein ja valokuvin, joita on jo yli 900. Lindstedt haluaa tallentaa kotikaupunginosansa muutoksen ja suunnittelee siksi sivustoaan pitkällä aikajänteellä.

Tarkoitus on, että sivustolla tulee olemaan pitkä aikajänne. Jo nyt joissain kuvissa näkyy asioita, jotka ovat maistamasta kadonneet.

Mikä on lempipaikkasi Hermannissa?

– Yksi sellainen voisi olla *Agroksenmäen* puistoalue. Siellä on hauska istuskella.

Agroksenmäeltä näkyy kauas, aina rakenteilla olevaan Verkkosaareen ja merelle asti.

Moni ajattelee, että Teurastamon ja Tukutorin alue kuuluu Kalasatamaan, mutta se on oikeasti Hermannia.

Harva tietää sitäkään, miten lähellä Hermannia merenranta on vain sata vuotta sitten ollut – vettä on ollut jo nykyisen Kyläsaaren ja Hermannin rantatien kohdalla. Ne ovat kaikki täyttömaalla. ✓

Puuttuva palanen eläkekirjallisuuteen

Eläketietokirja tarjoaa selkeästi jäseneltyä perustietoa, mutta olisi voinut hyötyä vielä enemmän rautalangasta.

KIRJA-ARVOSTELU. Eläketurvakeskuksen asiantuntijoiden, **Suvi Ritolan** ja **Niko Väänänen** toimittama *Eläketietokirja* täyttää tyhjän tilan suomalaisessa eläkekirjallisuudessa.

Se on ensimmäinen tiivis opus, jonka tavoitteena on kertoa neutraalisti olennaiset seikat eläkejärjestelmän toiminnasta. Esimerkiksi vuoden 2012 ansiokas *Ansioiden mukaan* -historiikki sisältää kattavasti tietoa, mutta perustietoa kaipaavan voi olla helpompi tarttua 150-sivuisen Eläketietokirjaan kuin 600-sivuisen järkäleeseen.

Eläketietokirjan sisältö on yhtä konstaiematon kuin kirjan nimikin.

Eri eläkelajit, eläketurvan kehitys ja eläkkeiden rahoitus käydään läpi ilman ylimääräistä kikkailua. Tekstin lisäksi havainnollistamista auttavat satunnaiset graafit, tietolaatikat ja aikajana. Kappaleet ovat lyhyitä, ja tekstiä rytmittävät väliotsikot. Sisällysluettelosta löytää helposti kaipaamansa aihepiirin.

Eläketietokirja muistuttaa selkeästi jäseneltyä kokoelmaa esimerkiksi Eläketurvakeskuksen sivuilla julkaistuista tietoa-artikkeleista.

Kirjan on tarkoitus palvella esimerkiksi päättäjii ja opiskelijoita sekä ylipäätään niin sanottua suurta yleisöä. Suuren yleisön tietoisuuden lisääminen koko yhteiskunnan kannalta merkittävästä järjestelmästä on tärkeä tavoite. Aiheesta kirjoittavana toimittajana on ollut helppo havaita, että suuren yleisön ymmärrys eläketurvan perusasioista on yhä varsin puutteellista.

ELÄKETIETOKIRJA onnistuu tehtävässään kohtalaisen hyvin. Sen vahvuuksia ovat ti-

viys sekä selkeä kieli ja rakenne. Teksti ei tempaise mukaansa tai tarjoa suuria elämyksiä, eikä se ole tarkoituskaan.

Koska kirjan aihe on monimutkainen, lisäksi rautalangkaa olisi kuitenkin mahtunut mukaan. Esimerkiksi eläkkeiden rahoitusta käsittelevä kappale käy ylätasoisesti läpi osittaisen rahastoinnin ja esimerkiksi keskimääräisen vakuutusmaksun eri komponentit.

”Lisäkin rautalangkaa olisi mahtunut mukaan.”

Jäin pohtimaan, kuinka paljon aiheeseen etukäteen vihkiytymätön ymmärtää eläkkeiden rahoituksesta luvun luettuaan. Kokemukseni perusteella tavallista lukijaa on suorastaan kädestä pitäen opastettava, mikä on hänen palkkakuitissaan näkyvä eläkemaksu ja mitä taas tarkoittaa työntäjän osuus. Keneltä rahat ovat pois, ja kenelle ne menevät?

Kirja olisi voinut hyötyä myös useammista esimerkkilaskelmista, jotka kuvaavat eläkkeen kertymistä eri tilanteissa. Eläketurvakeskuksen asiantuntijat ovat vuosien varrella ansiokkaasti sellaisia tuottaneet tiedotusvälineiden käyttöön. ✓

TEEMU MUHONEN
KIRJOITTAJA TYÖSKENTELEE POLITIIKAN
TOIMITTAJANA HELSINGIN SANOMISSA.

Kirja on saatavana painettuna 42 euron hintaan SKS Kirjat -verkkokaupasta tai sen voi lukea maksutta e-kirjana ja näköispdf:nä Julkari.fi-palvelussa.

Pokkari eläkkeistä kiinnostuneille

Eläkkeistä keskustellaan mitä moninai-
simmissa yhteyksissä: uimahallissa
saunan lauteilla, kotikeittiössä maksa-
laatikkorasian ääressä, eläkepolitiikan
päättöksenteon pöydissä taikka nuoris-
järjestöjen tilaisuuksissa. Yhtä kaikki,
eläkkeisiin liittyy paljon erilaisia usko-
muksia.

Keskustelut osoittavat, että eläketie-
dolle on yhä laajemmin tarvetta. Loppu-
vuodesta ilmestyi Eläketieto-kirja. Kirjan
ovat toimittaneet Eläketurvakeskuksen
asiantuntijat ja kirjoitustyössä kirjan toi-
mittajia on tukenut ja sparrannut eläke-
turvan grand old lady, kehityspäällikkö
Marjukka Hietaniemi.

Vastaavaa suurelle yleisölle suunnat-
tua eläkepokkaria ei ole Eläketurvakeskus
aiemmin tuottanut. Kirja on käännetty
myös englanniksi.

English Summary

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

More news in English
Follow us on X: @ETKinfo
Visit our website: etk.fi/en

Subscribe to our newsletter:
etk.fi/en/newsletter/

Understanding Finnish Pensions

The recently published book *Understanding Finnish Pensions* tells the success story of Finnish pensions. The book was written by various pension experts at the Finnish Centre for Pensions, including the editors of the book, **Suvi Ritola** and **Niko Väänänen**. The book is available in both pdf and EPUB format.

Pensions are an essential part of a welfare society and play a role in everyone's life. The young uphold the system by working, that is, by contributing to the financing of pensions. In old age, people retire with the pension they have earned, and the responsibility for financing the system passes on to younger generations. This keeps the system rolling.

The population in Finland is ageing, which increases the interest in pensions. Yet pensions are not very well known. The Finnish pension system is unique. *Understanding Finnish Pensions* presents the Finnish pension schemes and describes the security they offer to people who have worked and/or lived in Finland, how pensions are financed and how they position in international comparison.

This easy-to-understand and concise book is particularly suitable for experts, decision makers, students and anyone interested in the Nordic welfare state. ✓

Big differences in index adjustments

In most countries, pensions are indexed in January. In Finland, pensions are indexed to wages and prices, where the former weighs 80% and the latter 20%. In Estonia, the weightings are the opposite.

In Sweden and Germany, pensions are indexed based on wage development, but the balancing mechanism ensures that the system is financially balanced.

In Italy and Austria, index adjustments are limited to apply in full only to pensions that are below a certain euro limit.

In the UK, state pensions are adjusted in April using the triple lock method. Pensions are indexed by the higher of either the Consumer Price Index (CPI), average increase in earnings or a minimum of 2.5%.

In the last few years, index adjustments have been exceptionally high in many countries due to high inflation. ✓

Rehabilitation refusals increased

In 2022, the Finnish earnings-related pension institutions issued 9,400 decisions on rehabilitation within the earnings-related pension system. 54% of the applications were approved and 46% were refused. The refusal rate increased by 9% compared to 2021.

The refusal rate is slightly higher for women than for men. The highest refusal rate (64%) was for applicants aged under 35, and the lowest (32%) for applicants aged 55 and over.

In terms of diagnoses, the refusal rate for claimants with musculoskeletal diseases was 39%. For those with mental disorders, the refusal rate rose to 55%. The highest rate of refusal (62%) was for applicants with respiratory diseases, while the lowest rate (25%) was for those with tumours.

According to the information available, a key reason for refusal was that the medical conditions were so minor that they were not considered to pose a risk of long-term disability.

In recent years, more than 60% of rehabilitees have returned to work. Significantly less than 10% have moved on to a full disability pension. ✓

Taxation of pensions and wages

Pensions and wages are taxed as earned income in Finland, but different deductions and contributions mean that net income is earned differently. The pension deduction reduces the pensioner's tax liability. The wage earner, on the other hand, receives an earned income allowance and a credit for earned income. From the age of 65, no unemployment contributions are paid and from the age of 68, no earnings-related pension contributions are paid.

If a wage earner continues to work normally while receiving a partial old-age pension, the total income increases and so does the tax rate. On the other hand, a pensioner can increase their income by working, with a corresponding increase in the tax rate.

For example, the tax rate on a pension of €2,000 is 16.8%. If the pensioner, in addition to the pension, receives a salary of €18,000 during the year, the tax rate rises to 21.0% of the total income. Of the additional income, 26.7% will be used for increasing taxes and contributions. ✓

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut/

Suomen työeläkevakuutetut 2022

Julkaisu sisältää keskeiset lukumäärätiedot kaikista Suomen työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvista 17–68-vuotiaista henkilöistä. Lisäksi tilastossa esitetään tietoja eläkettä kartuttaneista ansioista sekä työeläkkeen määrään vaikuttavista palkattomista ajoista. Julkaisu on saatavana myös ruotsin- ja englanninkielisenä.

Suomen virallinen tilasto
Eläketurvakeskuksen tilastoja 13/2023

Muuttuva vanhuuseläkeikä: Ikkärajamuutosten seurantalasto 2022

Raportissa seurataan vanhuuseläkkeen alaikärajan muutosta ja sen vaikutuksia eläkkeelle siirtymiseen ja työnteon lopettamiseen vuonna 2022. Tarkastelussa keskitytään 1950-luvulla syntyneisiin, joista vanhimmat ovat jo saavuttaneet vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajan.

Kannisto, J.
Eläketurvakeskuksen tilastoja 12/2023

Työeläkkeiden rahoituslaskelman laajennus

Raportti laajentaa Eläketurvakeskuksen aiemmin julkaisemia laskelmia työeläketurvan rahoituksesta pitkällä aikavälillä. Keskeiset laajennukset koskevat kuntien ja hyvinvointialueiden eläkejärjestelmää sekä valtion eläkejärjestelmää. Lisäksi raportissa esitetään arvio koko työeläkejärjestelmän keskimääräisen maksutason sekä työeläkevarojen kehityksestä.

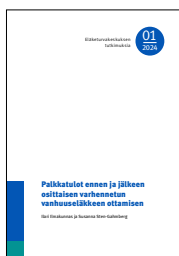

Reipas, K.
Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2024

MUULLA JULKAISTUA

Palkkatulot ennen ja jälkeen osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottamisen

Tutkimuksessa havainnollistetaan, kuinka työssäkäyvien palkkatulot muuttuvat osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ottamisen yhteydessä. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan, miten sosiaaliturvaetuksien saaminen sekä erilaiset sosiodemografiset taustatekijät ovat yhteydessä muutoksiin.

Ilmakunnas, I. & Sten-Gahmberg, S.
Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2024

Tulojen muuttuminen eläkkeelle siirryttäessä

Tutkimuksen mukaan työstä eläkkeelle siirtyneiden nettotulot laskevat eläkkeelle jäädessä keskimäärin viidenneksen. Pienituloisilla, kuten työttömillä, nettotulot jopa hieman nousevat. Tulokehitys vaihtelee kuitenkin yksilöiden välillä merkittävästi. Tarkastelun kohteena olivat vuonna 2017 eläkkeelle siirtyneet, joiden nettotulojen kehitystä seurattiin vuosina 2013–2020.

Rantala, J., Pyy-Martikainen, M. & Riihelä M.
Kansantaloudellinen aikakauskirja KAK 4/2023

Työeläkejärjestelmä – kolmikannan viimeinen linnake?

Artikkelissa kuvataan lyhyesti työeläkeitä koskeva päätöksenteko. Työeläkkeissä kolmikannalla eli työmarkkinaosapuolten ja hallituksen yhteistyöllä on pitkä perinne. Tekstissä käydään läpi historiallisia syitä kolmikannalle sekä avataan siihen kohdistuvaa kritiikkiä.

Väänänen, N.
Yhteiskuntapolitiikka 5–6, 561–568

Lue faktaa ja tilaa uutiskirjeemme!
www.etk.fi/uutiskirje/